

ČÍSLO VYDANIA: 01/2023

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Editoriál

Viac ako päť rokov od vraždy investigatívneho novinára a jeho snúbenice a stále bez právoplatného rozsudku. Špecializovaný trestný súd vydal už v poradí druhý rozsudok v znení: A. Zsuzsová je vinná a M. Kočner je z objednávky vraždy J. Kuciaka nevinný. Výroky rozhodnutia súdu vyvolali v spoločnosti

mnohé otázky, rodičom zavraždených priniesli nielen prekvapenie, ale i žiaľ, verejnosti pobúrenie. Keďže rozhodnutie nebolo pre prokurátora a rovnako tak ani pre právneho zástupcu rodičov zavraždeného prijateľné, podali odvolanie a prípad putuje opätovne na Najvyšší súd. Napriek tomu, že veľká časť spoločnosti nešetrí kritikou voči rozsudku prvostupňového súdu, nakoľko vidia logiku v nepriamych dôkazoch vedúcich práve k M. Kočnerovi ako objednávateľovi vraždy, je dôležité si zachovať rešpekt a dôveru v súdy.

Aby sme sa však presunuli aj k pozitívnejším veciam, konečne je tu nové číslo časopisu Corpus Delicti a opätovne so širokou škálou rôznych článkov. Z odbornej časti si vyberie aspoň jeden článok určite každý, nakoľko každý z nich je úplne iný. Začítať sa môžeme do článku z oblasti trestného práva, a to práve o prezumpcii nevinu, z oblasti ústavného práva, konkrétne o našej hlave štátu, no pre nadšencov histórie sa ako v každom čísle vrátíme aj do minulosti. Svojím pestrým výberom článkov za odbornou časťou časopisu nezaostáva ani tá študentská, v ktorej si môžeme prečítať o novele Trestného zákona, úradníckej vláde či o študentskom živote budúcich právnikov, o ktoré sa stará najmä organizácia Naša Právnická, ale i ELSA.

Na záver tohto editoriaľu by som Vám chcela nielen popriať príjemné čítanie, tak ako je to zvykom, ale zároveň Vás, vzhľadom na blížiacu sa parlamentnú voľbu a nadväzujúc na tragickú udalosť spomenutú v úvodných slovách, ktorej tieň je nad našou krajinou dodnes, vyzvať na to, aby ste ako občania, ktorým závisí na budúcnosti nášho štátu využili svoje právo a išli voliť.

Viktória Kološťová
šéfredaktorka

Corpus Delicti
Časopis Právnickej fakulty
Trnavskej univerzity v Trnave

Redakčná rada

Šéfredaktorka:

Bc. Viktória KOLOŠTOVÁ

Zástupkyňa šéfredaktorky:

Bc. Adriana SLEZÁKOVÁ

Redaktori:

Mgr. Peter HAJNALA, PhD., MBA

Kristína JENDRUŠÁKOVÁ

Bc. Viktória LUPTÁKOVÁ

Matej Pevný

Konzultantka:

Mgr. Monika MARTIŠKOVÁ, PhD.

Interní odborní garanti:

JUDr. Katarína GEŠKOVÁ, PhD.

JUDr. Jakub LÖWY, PhD. LL.M.

doc. JUDr. Eva SZABOVÁ, PhD.

Externá odborná garantka:

doc. JUDr. Alexandra LÖWY, PhD. LL.M.

Grafika:

Patrik ONDREJECH

Obálky:

JUDr. Filip JUROVATÝ

Patrik ONDREJECH

Adresa redakcie:

Časopis Corpus Delicti

Právnická fakulta

Trnavskej univerzity v Trnave

Kollárova 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

CORPUS DELICTI

Obsah odbornej časti

Prezumpcia nevinoty v skupinových veciach.....	4
Má prezident Slovenskej republiky naozaj len reprezentatívnu funkciu?	9
Rímsko-právne prvky v slovenskom záväzkovom práve.....	14
Development a občianska vybavenosť	18

Časopis Corpus Delicti je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 4594/12.

Vychádza na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V júni 2023 vychádza dvadsiate piate číslo obnoveného časopisu Corpus Delicti.

Zakladateľmi obnoveného časopisu Corpus Delicti boli: Mgr. Kristián Čechmánek, PhD., Mgr. Martin Császár, Mgr. Naďa Petříková.

Tlač zabezpečuje ExpresTlač, Kopčianska 15, 851 01 Bratislava.

Časopis vydáva ELSA Trnava, Kollárova 10, 917 01 Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava.

Články v čísle 1/2023 editovali členovia redakčnej rady.

Odborné články v časopise Corpus Delicti podliehajú recenznému konaniu.

Vydané: jún 2023, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne.

V prípade, ak sa chcete stať súčasťou časopisu Corpus Delicti, napíšte článok v rozsahu 3 – 7 A4 (písmo Times New Roman, veľkosť 12, jednoduché riadkovanie) na ľubovoľnú tému, samozrejme, týkajúcu sa práva, za článkom uveďte použitú literatúru a dodržiavajte citačné pravidlá podľa STN.

Článok spolu s farebnou fotografiou Vašej tváre zašlite na e-mailovú adresu: corpusdelicti.tt@gmail.com

V prípade, že nás svojím článkom zaujmete, bude uverejnený v najbližšom čísle 2/2023 pre zimný semester ak. roku 2023/2024. Uzávierka pre číslo 2/2023 je 15.11.2023.

Príspevok musí byť recenzovaný. Redakcia si vyhradzuje právo článok upraviť čo do štylistiky a gramatiky, ako aj právo článok odmietnuť z kapacitných dôvodov.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Toto číslo časopisu vyšlo s finančnou podporou ELSA Trnava, Právnickej fakulty TU v Trnave a Advokátskej kancelárie Prosmán & Pavlovič.

Prezumpcia nevinny v skupinových veciach

Autor: Viktor Draškovič

študent prvého ročníka bakalárskeho denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.

Pozn.: Článok recenzoval JUDr. Jakub Neumann, PhD., ktorý pôsobí na Katedre teórie práva a ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološťová.

• • •

Na Slovensku sa diskusia o tejto špecifickej podobe uplatnenia princípu prezumpcie nevinny začala najmä prípadom p. Róbert Lališ a spol. pri rozhodovaní odvolacieho súdu (teda Najvyššieho súdu SR) v tejto veci. Avšak od tej doby poznáme minimálne niekoľko takýchto prípadov, v ktorých môžeme hovoriť o pomerne zaujímavom právnom spore. Pri skupinových veciach ide o problém, keď organizovaná resp. zločinecká skupina pácha trestnú činnosť, pričom po podaní obžaloby niektorí z obžalovaných pristúpia na dohody o vine a treste alebo urobia vyhlásenie o vine (ust. § 232, § 257 Zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok ďalej len ako "TP"). Pričom však spravidla sa nepriznajú všetci obžalovaní. V rámci slovenskej právnej praxe sa pritom počíta automaticky s tým, že takéto konania budú ako odklony v trestnom konaní vylúčené na samostatné konanie a rozhodne sa, podľa ich názoru, procesne efektívne v parciálnych bodoch obžaloby, tzv. odklonmi v konaní. Tu vyvstáva otázka aj kvality úpravy tejto eventuality v našom Trestnom poriadku, ale tým sa budeme zaoberať až v nasledujúcich častiach článku. V zásade ide problém, ktorý ani zďaleka neriešia len slovenské trestné súdy, právne naopak z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len "ESĽP") vieme, že sú bežne súčasťou skupinových trestných činov a obrany obžalovaných v danom prípade. O čo však presne ide?

Predstavme si situáciu obžalovaného A, kt. tvrdí že je nevinný a urobí pred súdom vyhlásenie, že sa necíti byť vinným v danej veci. Avšak obžalovaný B (napr. spolupáchateľ) uzná vinu a prijme dohodu o vine a treste s prokurátorom. Následne je obžalovaný B prejednávany v danej veci bez toho, aby obžalovaný A mal možnosť vystupovať v konaní ako strana sporu (čiže bez procesných práv obžalovaného), členmi toho istého senátu, ktorý bude pojednávať aj prípad vylúčeného obžalovaného B. Samozrejme na konci konania vydá súd rozhodnutie, pričom ale v rozsudku uvádza aj činnosť obžalovaného A či už celým menom alebo iba iniciálkami. Je z pohľadu obžalovaného A takýto postup možné považovať za porušenie

zásady praesumptio boni viri (prezumpcie nevinny) a v širšom kontexte aj ne bis in idem a kontradiktórnosti a prítomnosti na pojednávaní? Nie je takýto postup negáciou procesných práv obžalovaného A? Nemajú sudcovia v mysli už prezumovanú vinu a nemotivuje ich takéto rozhodnutie k tomu aby sa pridržali posúdenia veci aj vo veci proti obžalovanému A? Nie je narušená minimálne teória zdania nestrannosti súdu, na kt. dôsledne myslí aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky?

Samozrejme judikatúra najmä ESĽP a Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len "SDEÚ") je tak vyčerpávajúca, že nemáme ambíciu analyzovať všetky rozhodnutia týchto súdov ani prax súdov v zahraničí, pretože na náš účel je dôležitá najmä prax v rámci SR, nie komparatívna analýza všetkých právnych úprav v rámci štátov Európskej únie. V článku by sme chceli

načrtnúť systém inštitútu dohody o vine a treste, ale opäť by sme radi zdôraznili, že účel takejto analýzy je obmedzený iba priliehajúc na danú tému, nie je vyčerpávajúci.

Ako sme už spomenuli prelomovým v tomto smere bol prípad p. Róbert Lališ a spol.¹ vedený na Špecializovanom trestnom súde, v ktorom boli obžalovaní práve členovia tejto mediálne známej skupiny za obzvlášť závažné trestné činy, inter alia napr. za niekoľkonásobné úkladné vraždy. Bez toho aby sme rozoberali skutok ako taký na náš účel je potrebné iba podotknúť, že v tomto rozsiahlom prípade bolo niekoľko obžalovaných vylúčených na samostatné konania aj v rámci Špecializovaného trestného súdu. Pričom z pôvodného skutku

¹ Sp. zn. BB - 3T 32/2014

zostali obžalovaní tí, ktorí odmietli urobiť vyhlásenie o vine alebo odmietli uzavrieť dohodu o vine a treste. Avšak v rozsudkoch pôvodného senátu, ale aj iných senátov sa v rámci odôvodnenia *expressis verbis* spomínajú mená obžalovaných, kt. však ešte v tej dobe v rámci zásady prezumpcie neviny boli *de jure* nevinní. To, že tieto mená boli uvedené iba iniciálkami, je vzhľadom na rozhodnutie napr. EŠLP vo veci Mucha proti SR irelevantné, pretože ten istý senát, ktorý pojednával dané odklony v zapätí pojednával aj pôvodný skutok. Na tom sa dokonca zhodujú vzácné aj členovia oboch senátov, apelačného aj prvostupňového vo svojich rozhodnutiach. Keďže obžalovaní tento skutok namietali v odvolacom konaní, apelačný senát 4To dané rozhodnutie zrušil, práve na základe odôvodnenia, že sudcovia Špecializovaného trestného súdu v danom zložení senátu nemohli vec pojednávať, pretože tým, že rozhodli v danej veci už pri vylúčených obžalovaných na samostatné konanie prejedikovali vinu obžalovaných v pôvodnom konaní, čiže v myslí už mali ustálený skutkový dej na základe ktorého už iba potvrdili v pôvodnom konaní skutkové okolnosti a subsumovali ich pod jednotlivé ustanovenia trestného zákona. Senát 5Ndt však zrušil dané rozhodnutie v delegačnom konaní (na čo neexistuje podklad v Trestnom poriadku) a danú vec opäť prikázal na prejednanie pôvodnému senátu 4To. Mali by sme sa pozastaviť nad daným procesným postupom. Delegačný senát Najvyššieho súdu však nemá na prejednanie daného skutku ani jeho právne posúdenie oporu v Trestnom poriadku. Je pravdou, o čo sa opiera aj tento senát, že musia existovať zákonne a ústavne relevantné skutočnosti² na odňatie a prikázanie veci (§ 23 TP), avšak vykonávať v tejto fáze opäť prieskum rozhodnutia a hodnotiť judikatúru nie je podľa nášho názoru zlučiteľné s ustanoveniami ani Trestného poriadku ani Ústavy Slovenskej republiky. Takýto postup by bolo možné namietiť napr. pri konaní o ústavnej sťažnosti (§ 122 Zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov) alebo pri sťažnosti na EŠLP alebo SDEÚ. Apelačný senát následne opäť, na takom istom základe, zrušuje rozsudok.

Dôležité je najmä to, že apelačný súd zrušil dané rozhodnutie z vyššie uvedených dôvodov, pričom sa opieral najmä o rozhodnutie EŠLP vo veci Rojas Morales proti Taliansku a Ferrantellia Santangelo proti Taliansku. Tu EŠLP odkázal dokonca na prípady, kde súdy priamo citujú, odkazujú na niektoré časti z rozsudkov osôb vylúčených na osobitné konanie alebo kategoricky sa vyjadrujú na adresu poškodených. Avšak gro problému v danej veci spočívalo v kvalite a kvantite rozoberania trestnej činnosti iných osôb, pri posúdení viny osôb vylúčených na samostatné konanie. V týchto prípadoch je EŠLP veľmi prísny a neznesie také zásahy do prezumpcie neviny, kde je nadbytočne a účelovo príliš podrobne, a poprípade napr. aj nadbytočne (zásada *ultima ratio*) používané označovanie osôb, ktoré nemajú v danom konaní procesné práva. Je to zásadný problém najmä vzhľadom na ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len "Ústava") napr. v čl. 50 ods. 2,5; Smernice 2016/343 - konkrétne body 16, 18, 20 úvodných ustanovení a čl. 3, 4, 5 samotnej smernice, ale aj medzinárodných zmlúv podľa čl. 154c Ústavy. V tomto prípade by boli daným osobám, kt. nemôžu participovať na danom

konaní odopreté procesné práva a o nich by bolo rozhodnuté už v „prejudiciálnom konaní“, kde by ich súd odsúdil, pričom v širšom kontexte by bola porušená aj zásada *ne bis in idem*. Takéto pochybenie nie je možné konvalidovať jednoduchým vyjadrením, ktorý poskytol delegačný senát v jeho uznesení, že nemôže byť vina prejedikovaná práve preto, že proces s poškodenými osobami ešte len nasleduje. Takýmto konštatovaním by sme opomenuli význam teórie zdania pri posudzovaní objektívnej stránky neustrannosti súdu. Tá hovorí o tom, že nestačí to, že sudca nie je zaujatý, ale už samotná dôvodná pochybnosť môže stačiť na to, aby bol obligatórne vylúčený z konania (§31 ods. 1 TP). Neobstojí ani argument, na ktorom sa zhodlo trestnoprávne kolégium vo svojom stano-

visku³, z kt. vyplýva, že pri dohode o vine a treste súd nevedie dokazovanie a súd je preto obmedzený pri jej schvaľovaní len dôvodmi podľa §331 TP. To však nie je akceptovateľné a ani akceptované (pozri rozh. o prejudiciálnej otázke SDEÚ C-709/18 v bode 34., kde súdny dvor nepriamo potvrdzuje naše slová o úlohe súdu v konaní o dohode o vine a treste, napriek tomu, že úprava dohôd o vine a treste v otázkach dokazovania je minimálne sporná vzhľadom na právo EÚ), nakoľko aj tu je súd zodpovedný za ustálenie skutkového deja tak, aby zodpovedal skutočnosti. Bolo by absolútne absurdné, keby sme pripustili, že súd je v tejto veci pasívny a iba schvaľuje dohodu prokurátora. Ako by mohol posúdiť jej spravodlivosť, keby vychádzal z nesprávnej skutkovej vety? Ako by posúdil primeranosť trestu, keby nemal ustálený skutkový dej? Čiže postup súdu nemôže byť iba v zmysle aprobovať už dohodnuté znenie prokurátora a obžalovaného, ale materiálne posúdiť v rámci svojich právomocí podľa TP, či došlo alebo nedošlo k danému skutku tak, aby dohoda nebola nespravodlivá alebo úplne mylná.

Za ešte absurdnejšiu konštatáciu musíme považovať bod B zjednocujúceho stanoviska s právnou vetou, v ktorej trestnoprávne kolégium obmedzuje prieskum apelačného senátu na už raz rozhodnutú námietku zaujatosti v osobitnom sťažnostnom konaní. Argumentuje tu najmä zásadou *res judicata* resp. *ne bis in idem*. Ale v zapätí konštatuje, že je takýto prieskum možný v dovolacom konaní. Tu podľa nášho názoru senát 4To správne vysvetľuje, že zásada *ne bis in idem* platí pre hmotnoprávne nie procesnoprávne rozhodnutia najmä, keď sa posudzujú rozhodnutia v apelačnom konaní. Avšak tento argument umocňuje ešte ustanovenie § 317 ods. 1 TP, ktorý vyslovene ukladá odvolaciemu senátu povinnosť

² *Inter alia* napr. nález ÚS ČR sp. zn. III. ÚS 90/95 zo dňa 7. 12. 1995

³ Tpj 11/2017 (právne vety v bode A - č. 2,3)

zaoberať sa takými chybami v konaní, ktoré by odôvodňovali podanie dovolania. Už tento dôvod úplne neguje právu vetu v bode B zjednocujúceho stanoviska, kde by podľa trestnoprávneho kolégia nebolo možné uskutočniť prieskum v odvolacom konaní, ale bolo by to možné až v konaní dovolacom. To by sa samozrejme priečilo aj základným zásadám procesnej ekonómie konania. Podľa nášho názoru, však problém pri dohodách o vine a treste je hlbší ako len uvedené, kedy súd ponecháva obžalovaného „plne v rukách prokurátora“ až kým dospejú k dohode, ku kt. sa lakonicky vyjadri v zmysle áno/nie. To je však v prípade, keď nie je ustálený základný skutok v pôvodnom konaní, veľmi zvláštny postup, pričom k takejto praxi majú výhrady viacerí uznávaní odborníci pôsobiaci v oblasti trestného práva (o niektorých aspek-

toch dohôd o vine a treste pojednávame na konci článku). Advokáti Mgr. Para a JUDr. Mandzák v článku na Právnych listoch⁴ pritom správne argumentujú, že ak zákonodarca, asi aj pod vplyvom mediálneho tlaku v kauze Lališ, prijal úpravu §31 ods. 3 TP v znení: „Dôvodom vylúčenia sudcu alebo senátu nie je skoršie rozhodnutie sudcu alebo senátu o obvinenom, spoluobvinenom alebo o iných obvinených, ktorých trestné činy spolu súvisia,“ porušuje tým už vyššie spomínané ustanovenia smernice 2016/343, čoho následkom je nedodržanie povinnosti štátov oboznamovať sa s právnymi predpismi a judikatúrou SDEÚ⁵ a prípade priamy účinok právneho predpisu, keď štát odmieta transponovať smernicu do svojho právneho poriadku.⁶

Smernica 2016/343 EÚ má zjavne prednosť pred úpravou § 31 ods. 3 TP v intenciách čl. 7 ods. 5 Ústavy, podľa ktorého medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi. (Čl. 154c ods.1 Ústavy SR Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú

4 MANDZÁK, M. Prezumpcia nevinny v najaktuálnejšej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie. In *Právne listy.sk*. 2020 (cit. 2023-02-20). Dostupné z <https://lnk.sk/tlqy>

5 *Inter alia* napr. vo veci C-377/18 bod. 5

6 TOMÁŠEK, M. a spol. 2021. Právo Evropské unie. Vztah unijního práva k právu vnitrostátnímu a k právu mezinárodnímu. 3. vyd. Praha: Leges, 2021. S. 71-73.

súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd). Vráťme sa ešte k judikatúre EŠLP a SDEÚ, kde môžeme čerpať z omnoho väčšej množiny rozhodnutí ako v rámci domácej judikatúry, pričom táto činnosť nadnárodných jurisdikcií má priame normatívne účinky resp. pôsobenie, keďže ide o výklad Európskeho dohovoru o ľudských právach (ďalej len “Dohovor”) podobný ako výklad Ústavy zo strany ÚS.⁷

Judikatúra EŠLP je pomerne kazuistická, čiže je pomerne náročné vyvodzovať z nej široké závery. Veľmi prehľadne ju spracoval napr. JUDr. Ján Hrubala v článku na Právnych listoch⁸, kde podrobne rozobral rozhodovaciu činnosť „Štrasburského súdu.“ Avšak my by sme sa radi pristavili najprv pri judikatúre SDEÚ, ktorého rozhodovanie o tomto probléme je podľa nášho názoru pomerne jednoznačné a jednoduché. SDEÚ, tak ako sme už vyššie spomínali, v rozhodnutiach priamo prikazuje členským štátom a ich orgánom, aby sa oboznamovali s jeho judikatúrou ako aj judikatúrou EŠLP, inak sa dopúšťajú porušenia práva EÚ⁹. V rámci tejto problematiky sa SDEÚ napr. aj v prejudiciálnych otázkach vyjadril¹⁰, že existujú dve základné zásady pri probléme prezumpcie nevinny v skupinových veciach, kt. je potrebné dodržať, aby nedošlo k porušeniu ustanovení Charty základných práv EÚ. Sú nimi:

1. Nevyhnutnosť zmienky o osobe, kt. je posudzovaná v osobitnom konaní, pre účely dokazovania v rámci tzv. odklonov.
2. Aby súd výslovne uviedol, že dané osoby sú posudzované v inom konaní, a hľadí sa na ne ako na nevinné až kým nie sú právoplatne odsúdené (v tomto smere napr. aj smernica č. 343/2016 zo dňa 09.02.2016).

Avšak súd upozorňuje v bode 46. rozhodnutia C-377/2018, že takúto okolnosť je nevyhnutné vykladať v materiálnom zmysle slova, čo znamená, že nestačí len sucho konštatovať, že na dané osoby nemá rozhodnutie priame účinky, ale je potrebné v celom konaní k nim takto prihliadať a k tomu upraviť aj formuláciu skutku a výroku. A v rámci prvej zásady ustanovil de facto zásadu ultima ratio, keď vyžaduje nevyhnutnosť potreby uviesť takéto odkazy na iné osoby v tomto konaní. Akékoľvek vybočenie z tohto rámca má za následok porušenie záväzkov z pohľadu členského štátu.

V oblasti judikatúry EŠLP takéto jednoduché závery vyvodíť nemožno, alebo možno, len za cenu generalizácie a abstrakcie tak, že výsledok nebude úplne presný. Na začiatok si povedzme, že akceptovateľným zásahom do prezumpcie nevinny sú procesné rozhodnutia napr. rozhodnutia o väzbe alebo návrh obžaloby. Takéto úkony nemajú povahu meritórneho rozhodnutia a sú akceptované ako rozhodnutia, ktoré nemôžu prejudikovať vinu obžalovaného resp. obvineného (bod 16. smernice 2016/343).

7 pozri *inter alia* PL. ÚS 44/03, PL. ÚS 6/08, I. ÚS 226/03, I. ÚS 100/04

8 HRUBALA, J. Prezumpcia nevinny a nestrannosť sudcu pri prejednávaní skupinových vecí v samostatných konaniach. In *Právne listy.sk*. 2017 (cit. 2023-02-20). Dostupné z <https://lnk.sk/ncr7>

9 *Inter alia* napr. vo veci C-377/18 bod. 5 odkaz na smernicu 2016/343 a Chartu základných práv EÚ čl. 52 alebo vysvetlivky k Charte Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17 k čl. 48

10 *Inter alia* napr. C-377/18 alebo C-709/18

Vo veci Karaman proti Nemecku na základe viacerých odkazov v predchádzajúcich rozsudkoch na adresu poškodeného ESĽP vytyka nemeckému vnútroštátnemu súdu to, že úloha sťažovateľa bola v danej veci rozpracovaná podrobne a integrovaná do tohto skutku veľmi hlboko. Takže dochádza ku kolízii práv jednotlivých osôb, pričom v prípade sťažovateľa je to prezumpcia nevinoty, tu súd postupuje v zmysle zásady ultima ratio, to znamená spomína sťažovateľa iba na miestach, kde je to nevyhnutné, na to aby bol skutok vyprecizovaný, čo je naopak právo obžalovaného v danej veci vylúčené na samostatné konanie, aby bol skutok za kt. bol uznaný vinným konkrétny a nezameniteľný s iným skutkom. Napriek tomu v tomto prípade, ale nevnímaj zásah za taký, aby bol v rozpore s Dohovorom.

Ďalším prípadom bola vec Navalij a Ofitserv proti Rusku, ktorý mal ale výrazné politické pozadie, čo ho čiastočne znehodnocuje aj pre posudzovanie otázky, ktorú sme načrtli v úvode. Relevantnou skutočnosťou z nášho pohľadu je azda iba to, že v tomto prípade boli priamo prečítavané výpovede jednotlivých obvinených v iných veciach a iných procesných postaveniach, čím došlo k narušeniu zásady nemo in propria causa testis esse debet (nie je možné byť vo vlastnej veci svedkom) a takisto obchádza zákaz sebaobviňovania (na porovnanie napr. rozhodnutie generálnej prokuratúry o mimoriadnom opravnom prostriedku vo veci „Pčolinský“¹¹). Takisto mal súd výhrady k odkazovaniu na predchádzajúce dohody o vine a treste s inými páchatelmi a ku skutočnosti, že na nich súd chcel založiť rozhodnutie v danej veci. Súd v tomto konaní sumarizoval zásady podobne ako SDEÚ do dvoch bodov:

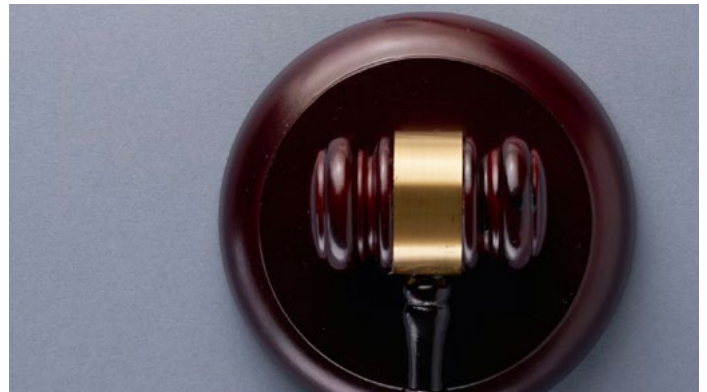
1. Povinnosť zdržať sa akýchkoľvek vyjadrení, ktoré môžu mať negatívny vplyv na prebiehajúce konania, a to aj v prípade, že takéto vyjadrenia nie sú záväzné; akékoľvek rozhodnutie prijaté v samostatných konaniach so silnými skutkovými väzbami musí byť založené na starostlivom posúdení všetkých protichodných záujmov a spoluobvinenému musí byť daná možnosť namietať prejednávanie vecí v samostatných konaniach (§ 105).
2. Skutkové okolnosti pripustené v trestnom konaní, ktorého sa daná osoba nezúčastnila nesmú mať povahu res iudicata; dôkazná situácia ustálená v jednom konaní musí zostať čisto relatívna a jej účinky prísne limitované k predmetnému konaniu, inými slovami skutkové zistenia z jedného konania môžu byť pripustené v druhom konaní iba v prípade ich úplného a riadneho preskúmania v druhom konaní. Ak ustálený skutkový stav bol výsledkom konania o dohode o vine a treste a nie súdneho prieskumu, v dôsledku čoho skutkové okolnosti, o ktoré sa opiera rozsudok, sú skôr predpokladané než dokázané, ako také nesmú byť prenesené do iného trestného konania bez ich ďalšieho preskúmania v tomto konaní kontradiktórnym spôsobom ako ktorékoľvek iné dôkazy (§ 106).¹²

11 Anonymizované uznesenie námestníka generálneho prokurátora Slovenskej republiky IV 3 Pz 22 21 1000-20 IV 3 Pz 49 21 1000-5 z 31. 8. 2021.

12 HRUBALA, J. Prezumpcia nevinoty a nestrannosť sudcu pri prejednávaní skupinových vecí v samostatných konaniach. In *Právne listy.sk*. 2017 (cit. 2023-02-20). Dostupné z <https://lnk.sk/ncr7>

Je jednoznačné, že problémom v daných prípadoch nie je samotná prax súdov, keď vylúčia vec na samostatné konanie a je vydaný rozsudok separátne, avšak problematická je taká prax, pri ktorej konštatovania súdu smerom k tretej osobe sú kategorické, príliš podrobné a konkrétne alebo kvantitatívne neprimerane časté. Pritom formálne prehlásenia o tom, že rozhodnutie má účinky iba k osobe vylúčené na osobitné konanie, alebo že tieto vyjadrenia sú nevyhnutné na konkrétnu skutkovú situáciu samé o sebe nekonvalidujú porušenie článkov Dohovoru.

V prípade Bauras proti Francúzsku v obdobnom prípade súd pripustil dôkaz zo samostatného konania, navyše použil niektoré kategorické vyjadrenia na adresu poškodeného, ale napriek tomu vzhľadom na opatrnosť vyjadrení v celku a označenia osôb v danej veci, ako aj vzhľadom na to, že otázku, či vyjadrenie je v rozpore s princípom prezumpcie nevinoty je

potrebné hodnotiť v kontexte všetkých skutkových okolností, nezistil porušenie článkov Dohovoru. Na tomto mieste práve narážame na spomínané materiálne poňatie týchto právnych zásad, nie len formalistické odkazy vo forme „buď-alebo“. Súd komplexne hodnotí danú vec takým spôsobom, či je spôsobilá porušiť ustanovenia Dohovoru alebo nie je. Súd apeluje na vnútroštátne orgány, aby sa stránili používania tzv. unfortunate language – nešťastné vyjadrenia, ale pričom ani takýto defekt rozhodnutia nemusí byť postačujúci na konštatovanie porušenia článku 6 Dohovoru.

V kauze Schwarzenberg proti Nemecku sťažovateľ namietať rozhodnutie proti obžalovanému v prípade vraždy adoptívnych rodičov, pričom vzhľadom na vydávací proces (extradíciu) bol jeden z obžalovaných odsúdený v osobitnom konaní, a až následne bol obžalovaný aj sťažovateľ. Pritom ale rozsudok obsahoval pomerne podrobnú špecifikáciu úloh aj sťažovateľa, čo ESĽP následne ospravedlnil najmä potrebou uvedenia takejto eventuality, vzhľadom na špecifikáciu skutkových viet. Nebadá však v rozsudku žiadny konkrétny odkaz, kt. by narušil princíp prezumpcie nevinoty.

Veľmi zaujímavú množinu prípadov tvoria tzv. rozsudky in absentia. Aj náš Trestný poriadok pamätá na prípady, keď obžalovaný je na úteku (§358 a nasl. TP, konanie proti ušlému) a koná sa v jeho neprítomnosti, avšak proti takému rozhodnutiu môže podať návrh na opätovné prejednanie veci v jeho prítomnosti.¹³

Ďalšie rozhodnutie vo veci Miminoshvili ESĽP takisto za-

13 Pozri napr. prípad Thomann proti Švajčiarsku alebo slovenský prípad sp. zn. 33T 99/10.

mietol sťažnosť s tým, že v predchádzajúcom rozsudku nebol sťažovateľ spomenutý dostatočne určito ani označený ako páchatel, pričom jeho meno bolo spomenuté len ako reprodukcia svedkov, nie vo výroku rozhodnutia (rozdiel od Ferrantelli a Santangelo). V týchto a aj iných prípadoch sa posudzujú napríklad aj to, či sú sudcovia sudcami z povolanía alebo laici, akým spôsobom súd postupuje v konkrétnom prípade, teda či sa pri konaní skutočne spolieha na výsledky dokazovania z iných konaní alebo vykonáva autonómne dokazovanie.

Naopak vo veci Rojas Morales a Ferrantelli a Santangelo súd konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru, pretože spochybnil, či sudcovia sú schopní vykonať nové autonómne posúdenie (tzv. fresh consideration), keďže kvantita a aj spôsob ako označovali poškodených (ako vinných a zodpovedných za trestnú činnosť) bol pomerne ostrý a kategorický. Takisto sa objavili odkazy na iné rozhodnutia a výsledky ich dokazovania.

Na tomto mieste judikatúra EŠLP trocha koliduje s judikatúrou SDEÚ, keďže napr. vo veci Navalij a Ofitserov proti Rusku konštatuje, že pri dohode o vine a treste sa nevykonáva dokazovanie, preto ide len o dohodu s prokurátorom a súd má byť pasívny (až na určité korektívy napr. pri podozrení z nátlaku alebo zjavnej nespravodlivosti a neúprimnosti), SDEÚ takéto konštatovanie napr. vo veci Gejza Gajdoš a Gabriel Gregor (C-709/18) neakceptuje a vyzýva súd na aktívnejšiu úlohu, tak aby chránil prezumpciu nevinu iných obžalovaných, ako sme to spomenuli na úvod.

Ako môžeme vidieť judikatúra je kauzistická a je problematické viazať sa na konkrétne rozhodnutia, ak nemajú veľmi podobné skutkové okolnosti. Britský najvyšší súd sa o tomto probléme vyjadril v rozhodnutí R v. Horncastle a spol. kde okrem viazanosti judikatúrou EŠLP popisuje, ako je potrebné postupovať v prípade jej nekonzistentnosti, teda rozhodne národný súd o jej obsahu a aplikácii. Menovali sme viaceré rozhodnutia, pri kt. došlo k porušeniu práva EÚ a naopak minimálne toľko rozhodnutí, kt. takéto dôvody nevzhladli. Sudca Ján Hrubala v už spomínanom článku kritizuje napr. aj tzv. kauzálny pozitivizmus, čo znamená, že právne normy sú nahrádzané právnymi vetami z judikatúry. Preto je pre posudzovanie daného problému prehľadnejšie riadiť sa zásadami, kt. sme priebežne spomínali v texte a to:

- i. Kvalitatívnu stránku konštatácií, t. j. či sú kategorické, nešťastné pri danej veci.
- ii. Kvantitatívnu stránku, to znamená ako často sa spomína táto osoba, a či odkaz na ňu spĺňa zásadu ultima ratio.
- iii. Či danú vec rozhoduje sudca profesionál alebo laik.
- iv. Či je odkaz na danú osobu veľmi rozpracovaný a integrovaný do daného skutku v miere, kt. prekračuje rámec nevyhnutnosti a spochybňuje schopnosť súdu viesť autonómne dokazovanie.
- v. Dĺžku konania vo veci, ako skutočnosť, či sa prenášajú a vykonávajú dôkazy aj z iných konaní.
- vi. Či súd dáva jasne najavo, že konanie s dotknutou osobou ešte neprebehlo, že sa na ňu vzťahuje prezumpcia nevinu.
- vii. Iné okolnosti, kt. nútia vylúčiť vec na samostatné konanie (konanie in absentia, rozdielna rýchlosť dokazovania).
- viii. Pri dohodách o vine a treste ide o špecifické portfólio, pri ktorom je potrebné zväziť aj väčšiu množinu

aspektov (možný nátlak, znenie skutkových viet, aktivitu súdu a pod.)

- ix. V niektorých prípadoch je dokonca potrebné preskúmať aj systematicku trestného práva procesného (napr. výklad zásady ne bis in idem prípadoch proti Rusku).

Takisto je potrebné zdôrazniť, že tak ako SDEÚ zdôraznil najmä zásadu ultima ratio pri odkazoch na iné osoby a prikazuje súdom označovať osoby vedené v osobitých konaniach opatrne, EŠLP taktiež definuje už spomenuté zásady, a to: zdržať sa neopatrných alebo nepotrebných vyjadrení (obdoba zásady ultima ratio) a zásadu pri ktorej rozhodnutie nemá účinky na iné konania, to znamená nevytvárať prekážku res iudicata. Preto prenos dôkazov do takéhoto konania z iných konaní musí byť podrobený prísnemu prieskumu a pri dohodách o vine a treste je dokonca vylúčený.

Na záver ešte krátko k dohodám o vine a treste. Napriek ich pomerne rozšírenej praxi v európskom merítku, je potrebné ešte raz zdôrazniť, že jej úprava v Trestnom poriadku je síce pre súdy viažuca, avšak nie vždy má aplikačnú prednosť. Ak by dochádzalo ku kolízii napr. s Dohovorom, čl. 154c uprednostňuje Dohovor (prípadne Chartu EÚ), čo takisto umožňuje aj tzv. eurokonformný výklad. Ide najmä o vyjadrenia niektorých sudcov a príslušníkov OČTK, kt. sa vyslovene

skrývajú za to, že pri tzv. dohodách nie je vykonané dokazovanie, preto nemôžu do prezumpcie nevinu iných obžalovaných zasahovať. Práve prostredníctvom akceptácie skutkových viet sudca vyjadruje názor, že sa zhoduje s opisom skutku, nakoľko zvažuje, či je spravodlivý daný trest, čoho conditio sine qua non je poznať skutkové okolnosti. To, že slovenská úprava je takto nadstavená, je podľa nášho názoru nesúladne minimálne s výkladom práva EÚ. Dokumentujme si to na prípade p. Borisa Beňu, v zastúpení advokátom JUDr. Petrom Kubinom, keď p. Beňa prijal dohodu o vine a treste v tom istom skutku (pochopiteľne len v rozsahu jeho obžaloby) s iným právnym posúdením veci ako následne osoby, kt. usvedčoval ako spolupracujúci obvinený. To iba naznačuje absurdnosť tejto úpravy a potvrdzuje to naše tvrdenia, že ak nie je základný skutok ustálený, ani nie sú ustálené „podielky“ na trestnom čine jednotlivých obžalovaných, na základe toho dochádza ku skutkovým, ale aj právnym deformáciám, kt. sú už nereparovateľné obnovou konania. Pomerne nezvyklá, na európske pomery, je v tomto zmysle aj dikcia §257 TP – ktorá dáva možnosť páchatelovi buď sa ku skutku priznať alebo poprieť vinu, ale aj tretiu možnosť nepoprieť vinu.¹⁴ Problém dohôd o vine a treste však budeme rozoberať až v niektorom z nasledujúcich článkov.

¹⁴ Nad racionalitou takejto úpravy sa pozastavil napr. aj advokát Mgr. Marek Para v diskusnej relácii „Rozhovory s Mimi Šrámovou. #2 Marek Para. Vytvára sa šedá vyšetrovacía metóda - nátlak väzbou“ dostupné z www.youtube.com

Má prezident v Slovenskej republike naozaj len reprezentatívnu funkciu?

Bc. Viktória Kološťová

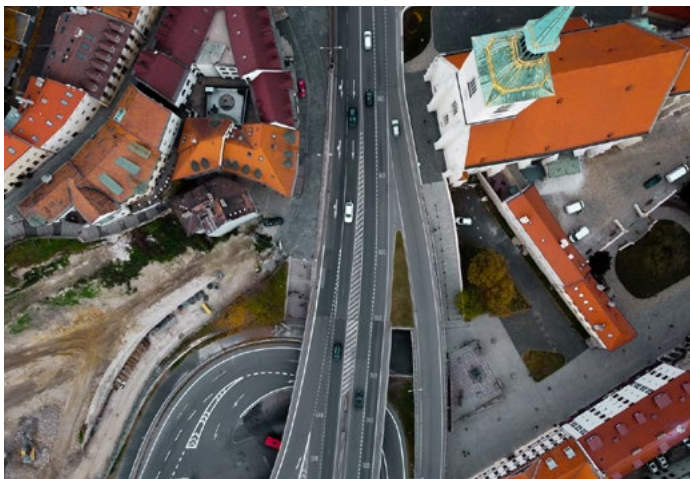
študentka tretieho ročníka denného bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzoval JUDr. Jakub Neumann, PhD., ktorý pôsobí na Katedre teórie práva a ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Adriana Slezáková.

• • •

Úvod

Parlamentná forma vlády, ústavný systém, ktorý sa uplatňuje v Slovenskej republike, je založená na dominancii zákonodarnej moci, kde sa postavenie prezidenta často označuje ako slabé. Práve táto skutočnosť ovplyvňuje mienku mnohých ľudí v spoločnosti natoľko, že hlavu štátu považujú len za akéhosi reprezentanta krajiny so symbolickým postavením. Je však dôležité povedať, že tento charakter formy vlády SR neurčuje vo svojom texte ústava. Toto označenie používa právna veda,

ktorá pri vyvodzovaní tohto záveru vychádzala z ustanovení ústavy, ktoré sa týkajú vzájomných vzťahov medzi štátnymi orgánmi. Tento záver sa zaužíval natoľko, že spoločnosť a ani samotná právna veda neberú do úvahy niekoľko významných zmien ústavy, či rozhodnutí ústavného súdu dotýkajúcich sa priamo právomocí prezidenta, ktoré pre niektorých znamenajú vybočenie postavenia prezidenta z rámca parlamentnej formy vlády.¹ Zastávame názor, že priznanie reálnych právomocí hlave štátu nemusí automaticky viesť k jej znefunkčneniu a zmene na inú formu vlády. Naopak, parlamentnú formu

vlády možno vnímať aj prostredníctvom nazerania na ňu ako zložitejšieho systému, ktorý dokáže riadne fungovať, aj keď nebudeme prezidenta klásť len do pozície reprezentanta.² V tomto článku sa zameriame na vybrané právomoci, ktoré podľa nás preukazujú, že prezident nie je pasívnym pozorovateľom diania v štáte, ale jeho postavenie v ústavnom systéme je vo vzťahu k iným orgánom pomerne silné.

Prezident a zákonodarná moc

Je typické, že výkonná moc, do ktorej spadá aj prezident, je podriadená moci zákonodarnej. Ale aj to má svoju výnimku a to takú, že táto podriadenosť pre hlavu štátu neplatí. V roku 1992 vo vládnom návrhu ústavy bol vzťah prezidenta a národnej rady vymedzený spôsobom, že prezident je zodpovedný za výkon svojej funkcie parlamentu. Avšak táto dikcia bola pri prijímaní ústavy vypustená.³

Pri čítaní aktuálneho znenia ústavy si môžeme všimnúť, že prezidenta a zákonodarný zbor spája skutočnosť, že za zákonom stanovených podmienok majú v svojich kompetenciách aj akési „ústavné zbrane“, ktoré môžu vo vymedzených prípadoch proti sebe navzájom použiť. Prezident môže národnú radu rozpustiť, a to v prípadoch vymedzených v čl. 102 ods. 1 písm. e) ústavy. Naproti tomu, národná rada môže rozhodnúť o podaní obžaloby na prezidenta ak porušil ústavu alebo za jeho vlastizradu, pri ktorej ak dospeje ústavný súd k odsudzujúcemu rozhodnutiu, prezident stratí svoju funkciu.⁴ V moci národnej rady je taktiež možnosť sa uznieť na ľudovom hlasovaní o odvolaní prezidenta z funkcie. Oba orgány tak dokážu zabezpečiť, že pokiaľ správanie jednej strany nebude súladné s ústavou, bude to viesť k zákonom predpokladaným následkom. Obidva tieto celoštátne orgány disponujú voči sebe širokým portfóliom právomocí, ale je na mieste povedať, že prezident má voči národnej rade predsa len o čosi silnejšie kompetencie, ako národná rada voči nemu.⁵

Pohľad na problematiku, ktorá hovorí o silnejších kome-

² Tamtiež s. 57.

³ HORVÁTH, P.: Prezident v politickom systéme Slovenskej republiky. In: Slovenská politologická revue [online], cit. [2022-07-24]. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/05_3_2.pdf

⁴ Čl. 107 ústavy.

⁵ PROCHÁZKA, R.: Kráľ otec. Od Kováča po Kisku, alebo načo nám je prezident. Bratislava: N Press, 2021, s. 45.

¹ DRGONEC, J.: Menovacie právomoci prezidenta Slovenskej republiky (2.). In: Zo súdnej praxe, roč. 2, 2014, s. 55. ISSN: 1335-177X.

tenciách prezidenta ako má národná rada, si prešiel dlhým ústavným vývojom. Približne pred tridsiatimi rokmi priznal ústavný súd národnej rade dominantné postavenie voči prezidentovi, a to v rozhodnutí pod sp. zn. I. ÚS 39/93. Avšak táto skutočnosť vyplývala z pôvodného znenia ústavy účinného do 04.08.1998. Po tomto dátume prešla ústava významnými zmenami, ktoré podľa nášho názoru dokážu vyvrátiť váhu tvrdenia ústavného súdu o dominancii národnej rady. V pôvodnom znení ústavy umožňoval čl. 106 národnej rade odvolať prezidenta z funkcie ak návrh na jeho odvolanie podala nadpolovičná väčšina všetkých poslancov a následne s návrhom súhlasila aspoň trojpäťtinová väčšina všetkých poslancov. Dnes má pri odvolávaní prezidenta dominanciu hlavne ľud, ktorý rozhoduje v ľudovom hlasovaní. Ďalšou podstatnou zmenou bola zmena spôsobu voľby prezidenta, kedy národná rada stratila možnosť voľby hlavy štátu prostredníctvom tajného hlasovania a do popredia sa opäť dostal ľud, ktorý si prezidenta vyberá v priamych voľbách. A poslednou, tiež kľúčovou, bola zmena pôvodného znenia ústavy, ktorá umožňovala prezidentovi rozpustiť národnú radu len ak trikrát do šiestich mesiacov po voľbách neschválila programové vyhlásenie vlády. Prijatím ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. sa prezidentovi podstatne rozšírili prípady, v ktorých môže národnú radu rozpustiť. Tieto zmeny sú podľa nás dostatočne významné na to, aby prezident nebol podriaďovaný pod dominanciu národnej rady.

Azda najzásadnejšou právomocou prezidenta voči národnej rade je jeho právo vrátiť jej zákon, ktorý prijala, a to aj spolu s pripomienkami (typicky označované ako právo veta). Ide o prípady, kedy sa prezident rozhodne nepodpísať zákon prijatý národnou radou, pretože v jeho obsahu alebo v spôsobe prijatia vidí nedostatky. Právo veta je zakotvené v čl. 102 ods. 1 písm. o) ústavy a má relatívny charakter, čo znamená, že parlament ho môže prehlasovať nadpolovičnou väčšinou všetkých poslancov parlamentu. Napriek tomu je však nepochybne významným nástrojom. Jeho použitím dokáže prezident odložiť účinnosť zákona, príp. zrušiť zákon, ktorý bol v parlamente prijatý. Ani samotná národná rada nie je neomylná a nedokáže zaručiť, že z jej dielne vyjdú len bezchybné a plnohodnotné zákony. Práve skutočnosť, že prezident má voči jednotlivým zákonom či ich častiam výhrady, môže prinútiť poslancov sa hlbšie zamyslieť. Pri opätovnom prerokovaní možno očakávať, že národná rada bude posudzovať vrátený zákon omnoho dôkladnejšie ako tomu bolo pri jeho prvom prijatí.

Ak pripomienky hlavy štátu neboli akceptované a parlament po opätovnom prerokovaní daný zákon schválil, prezident má právo schválený zákon nepodpísať. Toto riešenie nie je vôbec zriedkavým a stalo sa tak pri veľa prehlasovaných zákonoch. Tento postup je odzrkadlením prezidentovho názoru k prijatému zákonu.

Prezident a abstraktná kontrola ústavnosti

Pokiaľ má prezident pochybnosti o tom, či je niektorý zo zákonov zverejnených v Zbierke zákonov plnohodnotným právnym predpisom, zastáva pozíciu jedného z oprávnených subjektov na predloženie návrhu ústavnému súdu na začatie konania o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami.⁶ Nemusí pritom ísť o spornosť

⁶ Čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy.

v obsahu zákona, často sa stretávame aj so situáciou, kedy je samotný zákon v poriadku, ale výhrady sa týkajú len legislatívneho procesu jeho prijatia. Pokiaľ ústavný súd zistí, že preskúmaný zákon, prípadne jeho časť, vykazuje nesúladosť, stráca tým svoju účinnosť. Národná rada má zabezpečiť, aby sa zákon dostal do súladu do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu. Ak tak neurobí, zákon stratí aj svoju platnosť.⁷

Aktuálnym príkladom, ktorý možno uviesť je hneď zo začiatku roka 2023, kedy sa prezidentka po dlhodobej kritike ust. § 363 Zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, rozhodla podať návrh o jeho súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi na ústavný súd. Uvedený paragraf umožňuje generálnemu prokurátorovi zrušiť právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon. Podľa pani prezidentky uvedené neprímerane zasahuje do nezávislosti súdnej moci.⁸

Prezident tak svojimi návrhmi, ktoré podáva, zabezpečuje

riadne posúdenie zákona ústavným súdom a pokiaľ sú jeho pochybnosti o danom zákone či niektorom jeho ustanovení oprávnené, zabezpečí aj jeho nápravu národnou radou, prípadne zrušenie jeho právoplatnosti. Prezident tak drží akúsi ochrannú ruku nad ústavou, ústavnými zákonmi či medzinárodnými zmluvami, kedy zabezpečuje, aby nižšie právne predpisy neboli s nimi v rozpore.

Prezident a vláda

Vzťah prezidenta a vlády možno označiť za najvýznamnejší inštitucionálny vzťah, najmä „z hľadiska frekvencie možných „stretov“ a tiež z hľadiska praktického vplyvu na politickú prevádzku v štáte“.⁹ Prezident a vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) sa vzájomne stretávajú najmä pri vzniku alebo zániku vlády, pretože jej finálna podoba v mnohom závisí práve od prezidenta. V období, keď vláda riadne funguje, je ich vzťah menej dôležitým.¹⁰

Ku vzťahu prezidenta a vlády vyjadril svoj názor aj ústavný

⁷ Čl. 125 ods. 3 ústavy.

⁸ Prezidentka napadla na Ústavnom súde znenie §363 [online]. Dostupné na: <https://www.prezident.sk/article/prezidentka-napadla-na-ustavnom-sude-znenie-363/>

⁹ PROCHÁZKA, R.: Kráľ otec. Od Kováča po Kisku, alebo načo nám je prezident. Bratislava: N Press, 2021, s. 22–24

¹⁰ Ibidem

súd a to v uznesení sp. zn. I. ÚS 39/93¹¹, v ktorom vyslovil: „Hoci vláda Slovenskej republiky je najvyšším orgánom výkonnej moci (čl. 108), ústavné postavenie prezidenta Slovenskej republiky je v skutočnosti dominantné voči ústavnému postaveniu vlády.“ Tento výrok podľa nášho názoru možno vnímať nad rámec merita veci predmetného rozhodnutia a to práve ako vyriešenie postavenia prezidenta a vlády v organizácii výkonnej moci, ktoré priznalo prezidentovi dominanciu. Aj napriek tomu, že po tomto uznesení nasledovali novely ústavy v r. 1999 a 2001, opačný pohľad by priniesol neúmerne oslabenie prezidentovho postavenia.¹²

Ako sme už avizovali vyššie, vzťah prezidenta a vlády možno najviac vnímať prostredníctvom tzv. kreačných právomocí. Aktuálne znenie čl. 111 ústavy nám hovorí: „Na návrh predsedu vlády prezident Slovenskej republiky vymenuje a odvolá ďalších členov vlády a poverí ich riadením ministerstiev.“ Avšak pôvodné znenie ústavy používalo nedokonavý slovenský vid a teda vymenúva a odvoláva. V tom čase sa objavila teória, ktorá hovorila o tom, že ak ústava používa tvar vymenúva a odvoláva jedná sa o možnosť, ale ak používa tvar vymenuje a odvolá, ide o povinnosť.¹³ Práve uvedené sa stalo kameňom úrazu v roku 1993, kedy prezident M. Kováč odmietol na návrh vtedajšieho predsedu vlády V. Mečiara odvolať ministra zahraničných vecí M. Kňazka. A tiež na jeho návrh odmietol vymenovať I. Lexu za ministra pre správu a privatizáciu národného majetku. Preto sa vtedajší prezident rozhodol po-

dať návrh na ústavný súd na podanie výkladu k dotknutým článkom ústavy. Ústavný súd v už spomínanom uznesení sp. zn. 39/1993 vyslovil, že prezident má povinnosť sa návrhom predsedu vlády zaoberať, ale nie aj povinnosť mu vyhovieť. Tieto udalosti sa stali impulzom pre zmenu ústavy, kedy sa Ústavným zákonom č. 9/1999 Z.z. zmenil vid na dokonavý, tak ako ho môžeme vidieť v ústave dodnes. Ústavodarca sa touto zmenou snažil postaviť prezidenta do pozície, kedy bude jeho funkcia pri vymenovávaní a odvolávaní členov vlády len notariálna.

Na prvý pohľad podobné, ale pri hlbšom skúmaní predsa od-

11 V tomto uznesení podal Ústavný súd výklad k otázke, či je prezident povinný prijať osoby, ktoré navrhol predseda vlády za členov vlády, a teda ich aj vymenovať.

12 BRÖSTL, A. a kol.: Ústavné právo Slovenskej republiky, 4. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o, 2021, s. 311.

13 GIBA, M., O ústavnom lese, recepte na tortu a zdravom úsudku pri posudzovaní konania prezidenta Kisku. In: Denník N [online]. Dostupné na: https://dennikn.sk/1090735/o-ustavnom-lese-receptena-tortu-a-zdravom-usudku-pri-posudzovanikonia-prezidenta-kisku/#p_lock

lišné, bolo politické dianie v roku 2018, kedy svoj návrh na členov vlády priniesol P. Pellegrini. Avšak tento návrh sa nestretol s predstavou prezidenta o budúcej vláde a ten vyhlásil, že v navrhnutom zložení vládu nevymenuje. Predseda vlády sa rozhodol prezidentove výhrady akceptovať a navrhol mu novú zostavu nominantov na členov vlády.

Táto situácia neostala bez povšimnutia ústavných právnikov a na ich reakcie nebolo potrebné dlho čakať. Ústavná právnička L. Berdisová priznala, že prezident má právomoc nevyменоваť vládu, ale „iba vo veľmi výnimočných situáciách, a to vtedy, ak by bolo takpovediac úplne zrejmé, že vo vláde sú osoby nespôsobilé vykonávať funkciu.“ Následne dodala, že takáto situácia podľa nej nenastala a posledné slovo malo patriť parlamentu, ktorý by nespôsobilej vláde nemal udeliť dôveru.¹⁴ Naproti tomuto názoru však boli podané aj oveľa razantnejšie názory, ako napríklad ten od ústavného právnicka Eduarda Bárányho. Ten vyjadril jasný postoj, a to taký, že prezident sa týmto krokom nachádza mimo ústavy, pretože vláda nepotrebuje jeho dôveru, ale práve dôveru parlamentu.¹⁵ Tento názor považujeme až za neprimerane prísny, pretože by prezidentovi nedával možnosť voľnej úvahy ani v prípade, keby členovia vlády boli naozaj nespôsobilými na túto funkciu. Hlava štátu má zabezpečiť riadny chod ústavných orgánov a keby len akceptovala každý návrh predsedu vlády bez hlbšieho zamyslenia sa, myslíme si, že by mohol byť tento riadny chod ohrozený. Obsirnejší výklad k danej problematike ponúkol ústavný právnik M. Giba. Prezentoval v ňom názor, že prezident je v pozícii, kedy si je vedomý, že jeho menovanie vlády je podmienené návrhom predsedu vlády a vie, že ho nemôže dookola otáčať s každým novým návrhom, ktorý mu predostrie, pretože nie je v jeho moci, aby mohol za členov vlády vymenovať práve tých, ktorých on sám chce. Preto krok akým je výnimočné odmietnutie nominovanej vlády, ktorého výsledkom sú minimálne personálne zmeny členov vlády, nemožno hneď nazvať vykročením za hranice ústavy.¹⁶

Obe tieto situácie mali rovnaký koniec – prezident zabezpečil to, že osoba, s ktorou on sám v poste ministra nesúhlasil, sa ním ani nestala. Týmto si prezident zabezpečil pomerne silné postavenie, kedy je schopný ovplyvniť budúce zloženie vlády. Zastávame však názor, že takáto situácia by mala byť na politickej scéne skôr ojedinelá, a to vo výnimočných situáciách, kedy prezident odmietnutím predloženého návrhu na členov vlády, zabezpečí riadny chod ústavných orgánov, tak ako to predpokladá ústava. Nemalo by sa stať, že prezident bude túto svoju právomoc využívať bezdôvodne a to len preto, že nové zloženie vlády by pre neho nebolo zrovna tým najpohodlnejším.

Okrem toho, že prezident je súčasťou procesu vzniku vlády,

14 LAUKOVÁ, L.: Kiska nešiel podľa ústavy, myslí si ústavná právnička. Čo bude nasledovať? In: hnonline.sk [online], cit. [2022-08-06]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/slovensko/1714501-kiska-nesiel-podla-ustavymysli-si-ustavna-pravnicka-co-bude-nasledovat>

15 STUPŇAN, I.: Ústavný právnik Eduard Bárány: Prezident sa nachádza mimo ústavy. In: spravpravda.sk [online], cit. [2022-08-06]. Dostupné na: <https://spravypravda.sk/domace/clanok/463002-ustavny-pravnikeduard-barany-prezident-sa-nachadza-mimo-ustavy/>

16 GIBA, M., O ústavnom lese, recepte na tortu a zdravom úsudku pri posudzovaní konania prezidenta Kisku. In: dennikn.sk [online], cit. [2022-08-06]. Dostupné na: https://dennikn.sk/1090735/o-ustavnom-lese-receptena-tortu-a-zdravom-usudku-pri-posudzovanikonia-prezidenta-kisku/#p_lock

možno ho vidieť aj v čase, keď vláda zaniká. Ak je koniec vlády následkom toho, že jej národná rada vyslovila nedôveru, prezident má povinnosť túto vládu odvolať.¹⁷ Obdobne to platí pri vyslovení nedôvery predsedovi vlády či jednotlivým členom vlády. Naproti tomu v prípade, keď predseda vlády podá návrh na odvolanie člena vlády, prezident má síce povinnosť sa týmto návrhom zaoberať, no po jeho posúdení, mu môže aj nemusí vyhovieť.¹⁸

Odišnou je situácia, kedy podá demisiu samotná vláda, jej predseda alebo člen. Ústava pracuje s formuláciou „ak prezident prijme demisiu vlády“, z čoho možno na základe gramatického výkladu vyvodiť, že má možnosť túto demisiu aj neprijať. S takýmto prípadom sme sa ešte nestretli a určite je na mieste sa pýtať, či by sme našli logické odôvodnenie pre nútenie vlády, resp. jej člena v zotrvaní pri výkone svojho mandátu aj napriek ich vôli.¹⁹ Táto téma však bola na stole, keď na začiatku septembra 2022 po vyústení koalícieho sporu podali členovia vlády, ktorí boli nominovaní politickou stranou SaS, demisiu. Keby sa prezidentka rozhodla ich demisiu neprijať, išlo by o výnimočnú situáciu, no nie takú ktorú by ústava neumožnila.²⁰

Prezident a súdna moc

Prezident sa so súdnou mocou po prvýkrát stretáva už pri samotnom skladaní sľubu prezidenta, ktorý skladá do rúk predsedu ústavného súdu. Ich vzájomný vzťah sa ďalej realizuje prostredníctvom právomocí akými sú prezidentove právo podať návrh na začatie konania na ústavný súd, právo odpustiť a zmierniť tresty uložené súdmi a zahladiť odsúdenie formou individuálnej milosti alebo amnestie a napokon najdôležitejšou právomocou vo vzťahu k justícii sú jeho menovacie právomoci. „...podľa Procházku dokazujú, že hlavu štátu nemáme len na „kladenie vencov a prijímanie štátnych návštev“, ale aj na to, aby „dosť podstatne“ ovplyvňovala presadzovanie spravodlivosti v štáte.“²¹ Ústava v justičnom prostredí zveruje

17 DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 1301.

18 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 39/93.

19 PROCHÁZKA, R.: Král otec. Od Kováča po Kisku, alebo načo nám je prezident. Bratislava: N Press, 2021, s. 35

20 Neprijatie demisie ministra prezidentkou je podľa právnikov výnimočné, ale možné. In: postoj.sk [online], cit. [2022-10-22]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/113947/neprijatie-demisie-ministra-prezidentkou-jepodla-pravnikov-vynimocne-ale-mozne>

21 KÁČER, M.: Procházka, R., Král otec. Od Kováča po Kisku alebo načo nám je prezident? Bratislava : N Press, 2019, 191 s. In: Právny obzor, roč. 6, 2019, s. 543

prezidentovi právo na menovanie a odvolávanie sudcov všeobecných súdov, predsedu a podpredsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a tiež sudcov ústavného súdu (a v jeho rámci aj predsedu a podpredsedu ústavného súdu).

Nakoľko Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) je orgánom, ktorý zabezpečuje sudcovskú legitimitu, dovoľujeme si na tomto mieste uviesť práve prezidentove právo voľby a odvolania členov troch súdnej rady. Hlava štátu je pri menovaní troch jej členov viazaná len povinnosťou zachovať ústavné požiadavky, ktoré sú na nich kladené, no pri samotnom výbere má širokú voľnú úvahu. Vychádza to zo skutočnosti, že prezident nie je viazaný predchádzajúcim návrhom a môže si sám vybrať členov, ktorý budú mať jeho plnú dôveru.

V minulosti jestvoval spor o tom, či môže prezident odvolať členov súdnej pred skončením ich päťročného funkčného obdobia, nakoľko boli zvolení ešte predchádzajúcim prezidentom. Vyvrcholením sporu bola novelizácia ústavy, a to ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z.. Dnes je teda možné, aby novozvolený prezident odvolal troch členov súdnej rady vybraných jeho predchodcom.

Možnosť hlavy štátu ovplyvniť aspoň čiastočne zloženie členov súdnej rady, považujeme za významné. Práve súdna rada je tá, ktorá prezidentovi predkladá návrhy na sudcov všeobecných súdov či predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu. Prezidentom zvolených členov súdnej rady vnímame prostredníctvom akéhosi reprezentovania. Keďže si ich sám vybral, možno povedať, že ich hodnotový rámec či názory sú veľmi podobné a disponujú prezidentovou dôverou, a o to viac bude dôverovať aj návrhom pochádzajúcim od súdnej rady. Práve v tom vidíme aj možnú elimináciu sporov pri vznesených návrhoch.

Čl. 102 ods. 1 písm. t) v spojení s čl. 145 ods. 1 ústavy sú základom pre realizáciu prezidentovej právomoci v oblasti menovania sudcov všeobecných súdov. Túto právomoc pritom môže uplatniť len na základe predchádzajúceho návrhu súdnej rady, preto ju možno označiť za notariálnu. Tento jej charakter sa však v roku 2014 pokúsil prezident A. Kiska poprieť, a to tým, že z ôsmich navrhnutých kandidátov, vymenoval len sedem. V stručnosti možno povedať, že prezidentove pochybnosti sa týkali objektívneho prístupu pri posudzovaní odmietnutej kandidátky. S prezidentovými dôvodmi pre nevymenovanie sudkyne sa súdna rada po následnom prešetrení nestotožnila, a preto mu návrh na jej vymenovanie predložila znovu. Prezident vtedy ustúpil, no ako sa sám vyjadril, jeho pochybnosti neboli vyvrátené.²² Záver o tom, čo by nasledovalo, keby prezident trval na nevymenovaní sudkyne, ostal otvorený až do dnes. Napriek tomu, vnímame pozitívne prezidentovu starostlivosť o to, aby v spoločnosti ostala zachovaná dôvera v transparentnosť justície.

Pri odvolávaní sudcu z jeho funkcie rozlišuje ústava medzi dvomi situáciami. Pokiaľ sa naplnia okolnosti predpoklada-

22 Prezident vymenoval aj sudkyňu, ktorú predtým odmietol. In: sme.sk [online], cit. [2022-09-10], Dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/7549952/prezident-vymenoval-aj-sudkyneu-ktoru-predtym-odmietol.html>

né ústavou v čl. 147 ods. 1 prezident má povinnosť sudcu bezodkladne odvolať. Zaraďujeme sem napr. spáchanie úmyselného trestného činu za ktorý bol sudca právoplatne odsúdený. Pri odvolávaní sudcu na základe čl. 147 ods. 2 má prezident právo úvahy, čo znamená, že po zvážení, môže návrh súdnej rady na odvolanie sudcu odmietnuť.²³

Prezidentova právomoc na menovanie predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu vyplýva z čl. 102 ods. 1 písm. t) v spojení s čl. 145 ods. 3. Samotnému výkonu predmetnej právomoci, pri menovaní predsedu najvyššieho súdu, predchádza návrh kandidáta súdnou radou. Pri tomto postupe už však nie je možné hovoriť o notariálnej funkcii hlavy štátu, nakoľko má možnosť sa rozhodnúť, či navrhnutého kandidáta vymenuje. Vyplýva to z výkladu ústavného súdu uverejneného pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012, v ktorom sa zaoberal práve ustanovením čl. 102 ods. 1 písm. t), teda či sa po predložení návrhu národnou radou, môže prezident rozhodnúť nevyменоваť kandidáta na generálneho prokurátora. Tento výklad je možné použiť aj na menovacie právomoci prezidenta vo vzťahu k predsedovi Najvyššieho súdu.²⁴ To znamená, že môže nevyменоваť kandidáta súdnej rady, pokiaľ nespĺňa zákonné predpoklady, alebo ak sa na jeho osobu vzťahujú závažné skutočnosti, ktoré spochybňujú jeho schopnosť vykonávať túto funkciu. V minulosti sme sa už stretli s prípadom, kedy prezident R. Schuster nevymenoval Š. Harabina, ktorého súdna rada zvolila na post predsedu najvyššieho súdu. Stalo sa tak, pretože spomínaný kandidát bol členom súdnej rady a hlasoval sám za seba. Tomuto rozhodnutiu prezidenta dal za pravdu aj ústavný súd, ktorý uznesenie súdnej rady zrušil, a súdna rada musela zvoliť nového kandidáta.²⁵

Záver

Zo zhrnutej problematiky vyplýva, že určite nemožno tvrdiť, že by sa prezident v Slovenskej republike svojimi právomocami približoval k tým, ktorými disponujú hlavy štátov v prezidentských republikách. Taktiež ich však nemožno slepo stotožňovať s tými, ktoré sú v právnej vede pripisované prezidentom v parlamentných formách vlády. Podľa nášho názoru prezidentove právomoci zodpovedajú presne tomu, čím by mal v racionálne organizovanom štáte byť – nielen ozdobou, ale aj orgánom s reálnou pôsobnosťou, ktorý ak disponuje právom voľnej úvahy, ako tú-ktorú právomoc uplatní, je silným prezidentom.²⁶

Zoznam použitej literatúry

(A) Knihy:

BRÖSTL, A. a kol.: Ústavné právo Slovenskej republiky, 4. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o, 2021, s. 515. ISBN 978-80-7380-841-9.

DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. vyd. Bratisla-

23 DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 1727

24 OSLACKÝ M.: Možnosť (rýchlej) výmeny členov Súdnej rady a voľba predsedu Najvyššieho súdu. In: dennikn.sk [online], cit. [2022-09-10], Dostupné na: <https://dennikn.sk/blog/1816184/moznost-rychlejvymeny-clenov-sudnej-rady-a-volba-predsedu-najvyssiehosudu/?fbclid=IwAR0hpxOXwFBqQltS74J79YGKT4jDpjuVOXSTC2anbPNI59mdHSF-VY02qs>

25 Tamtiež.

26 DRGONEC, J.: Menovacie právomoci prezidenta Slovenskej republiky (2.). In: Zo súdnej praxe, roč. 2, 2014, s.57. ISSN: 1335-177X.

va: C. H. Beck, 2019, s. 1792. ISBN 978-80-89603-74-9.

PROCHÁZKA, R.: Kráľ otec. Od Kováča po Kisku, alebo načo nám je prezident. Bratislava: N Press, 2021, s. 192. ISBN 978-80-972394-8-0.

(B) Odborné články a periodiká:

DRGONEC, J.: Menovacie právomoci prezidenta Slovenskej republiky (2.). In: Zo súdnej praxe, roč. 2, 2014, s.53-58. ISSN: 1335-177X.

KÁČER, M.: Procházka, R., Kráľ otec. Od Kováča po Kisku alebo načo nám je prezident? Bratislava: N Press, 2019, 191 s. In: Právny obzor, roč. 6, 2019, s. 542-545. ISSN: 0032-6984.

(C) Legislatíva:

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Ústavný zákon č. 9/1999 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z.

Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

(D) Judikatúra:

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 39/93 zo dňa 02. júna 1993

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 4/2012-77 zo dňa 24. októbra 2012

(E) Internet:

HORVÁTH, P.: Prezident v politickom systéme Slovenskej republiky, In: Slovenská politologická revue [online], cit. [2022-07-10 a 2022-07-24], Dostupné na: http://sjs.fsvucm.sk/Articles/05_3_2.pdf

GIBA, M.: O ústavnom lese, recepte na tortu a zdravom úsudku pri posudzovaní konania prezidenta Kisku. In: Denník N [online], cit. [2022-08-06], Dostupné na: https://dennikn.sk/1090735/o-ustavnom-lese-recepte-na-tortu-a-zdravom-usudku-pri-posudzovani-konania-prezidenta-kisku/#p_lock

LAUKOVÁ, L.: Kiska nešiel podľa ústavy, myslí si ústavná právnička. Čo bude nasledovať? In: hnonline.sk [online], cit. [2022-08-06], Dostupné na: <https://hnonline.sk/slovensko/1714501-kiska-nesiel-podla-ustavy-mysli-si-ustavna-pravnicka-co-bude-nasledovat>

STUPŇAN, I.: Ústavný právnik Eduard Bárány: Prezident sa nachádza mimo ústavy. In: spravpravda.sk [online], cit. [2022-08-06], Dostupné na: <https://spravypravda.sk/domace/clanok/463002-ustavny-pravnik-eduard-barany-prezident-sa-nachadza-mimo-ustavy/>

Prezident vymenoval aj sudkyňu, ktorú predtým odmietol. In: sme.sk [online], cit. [2022-09-10], Dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/7549952/prezident-vymenoval-aj-sudkynu-ktoru-predtym-odmietol.html>

OSLACKÝ M.: Možnosť (rýchlej) výmeny členov Súdnej rady a voľba predsedu Najvyššieho súdu. In: dennikn.sk [online], cit. [2022-09-10], Dostupné na: <https://dennikn.sk/blog/1816184/moznost-rychlej-vymeny-clenov-sudnej-rady-a-volba-predsedu-najvyssieho-sudu/?fbclid=IwAR0hpxOXwFBqQltS74J79YGKT4jDpjuVOXSTC2anbPNI59mdHSF-VY02qs>

Neprijatie demisie ministra prezidentkou je podľa právnikov výnimočné, ale možné. In: postoj.sk [online], cit. [2022-10-22], Dostupné na: <https://www.postoj.sk/113947/neprijatie-demisie-ministra-prezidentkou-je-podla-pravnikov-vynimocne-ale-mozne>

Rímsko-právne prvky v slovenskom záväzkovom práve

Autor: JUDr. et PhDr. Marek Prudovič

študent tretieho ročníka externého doktorandského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et PhD., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Adriana Slezáková.

• • •

Úvod

Rímske právo, či už vo svojej klasickej, hoci abstrahovanej, podobe, alebo v modernejšej podobe obohatené o princípy kanonického práva v rámci *ius commune*,¹ vplývalo, a do istej miery stále vplýva, na súkromno-právny vývoj západného civilizačného okruhu, do ktorého patrí aj náš, slovenský, právny poriadok. Na rozdiel od zahraničných občianskoprávných kodifikácií bol tento vplyv u nás len nepriamy, keďže slovenské, resp. uhorské, právo nikdy do priameho styku

s rímsko-právnou úpravou, či právnou úpravou *ius commune*, neprišlo. S odkazom rímskeho práva sa preto na našom území stretávame až po roku 1950, kedy bol kodifikovaný prvý občiansky zákonník, a v plnej miere sa mohol tento vplyv prejavovať až po roku 1991, kedy bol výrazne novelizovaný súčasný občiansky zákonník z roku 1964. Cieľom tohto článku bude poukázať na rímsko-právne prvky a princípy prítomné vo všeobecnej úprave záväzkového práva v občianskom zákonníku, a tak preukázať pravdivosť tézy, že rímske právo, hoci v menšej miere, vplýva aj na slovenský právny poriadok,

a z tohto dôvodu môže byť ako argumentačný základ využité aj v slovenskej aplikačnej praxi.

Rímsko-právne princípy v slovenskom záväzkovom práve Základom akejkoľvek právnej oblasti sú právne princípy, ktoré majú povahu axióm a pôsobia buď ako regulatívne idey práva, či interpretačné východiská. Hoci v právnej praxi prevláda aplikácia jednoduchého práva, aj táto aplikácia vyžaduje istý stupeň koherencie s právnymi princípmi ako metanormatívnymi (hodnotovými a teleologickými) východiskami jednoduchého práva.² Ide síce o modernú definíciu právnych princípov, no neznamená to, že z takýchto princípov by nevychádzali aj staršie právne poriadky, a to aj napriek tomu, že explicitne právne princípy nespomínali. Napokon, z najznámejšieho rímsko-právneho princípu, ktorý hovorí, že právo je: „umenie dobra a umenie slušnosti (spravodlivosti),“³ a že v tomto kontexte je spravodlivosť: „nemenná a ustavičná vôľa poskytovať každému jeho vlastné právo,“⁴ vychádza aj súčasná slovenská normotvorba.

Prvým z princípov, ktorým sa budeme zaoberať, je princíp individuálnej autonómie osôb, ktorý je zakotvený v § 2 ods. 3 občianskeho zákonníka. V oblasti záväzkového práva sa tento princíp azda najvýraznejšie prejavuje zásadou zmluvnej autonómie vyjadrujúcej to, že aplikácia ustanovení občianskeho zákonníka je vo veľkej miere ponechaná vlastnej úvahe účastníkov súkromnoprávných vzťahov.⁵ V zásade podobnú zásadu možno abstrahovať aj z rímskeho práva, podľa ktorého sloboda: „má prednosť pred všetkým ostatným,“⁶ hoci, podobne ako v našom práve, nie je bezbrehá, keďže podľa rímsko-právnej definície je to: „prirodzená schopnosť robiť to, čo si kto želá, ak mu v tom nie je zabránené silou alebo právom.“⁷ Prienik však možno nájsť aj v tom, že v prípade kolízie autonómie a jej obmedzení je potrebné sa prikloniť skôr v prospech autonómie.⁸

Nemenej významný je aj princíp právnej rovnosti vyjadrený

2 HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 214.

3 Ulp. D. 1, 1, 1, pr.

4 Ulp. D. 1, 1, 10, pr.

5 Pozri: FEKETE, I. *Občiansky zákonník: Veľký komentár. 1. zväzok*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2014, s. 57.

6 Gai. D. 50, 17, 122.

7 Flor. D. 1, 5, 4, pr.

8 Pomp. D. 50, 17, 20.

1 Pozri: VYŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2019, s. 182 – 185.

v § 2 ods. 2 občianskeho zákonníka. Hoci o dôvode explicitného vyjadrenia tohto princípu možno mať oprávnené pochybnosti, keďže mohol byť napríklad aj len reakciou na predchádzajúci stav spoločnosti, predsa len ide o princíp, ktorý je základom ako rímskeho, tak aj nášho súkromného práva. Zaujímavou je však tá skutočnosť, že potrebu tento princíp vyjadriť explicitne mali aj Rimania, keďže podľa Digest sú: „si všetci ľudia rovní.“⁹

Ako relatívne moderný môžeme označiť princíp ochrany slabšieho subjektu, keďže tento predstavuje akýsi prielom do tradičných súkromno-právnych princípov preferujúcich rovnosť, ktorý však bolo nutné uskutočniť vzhľadom na meniace sa spoločenské a ekonomické podmienky súčasnej doby, aby vyvažoval faktickú nerovnosť subjektov súkromného práva.¹⁰ O to zaujímavejšie vyznieva skutočnosť, že túto zásadu možno abstrahovať aj z rímskeho práva, podľa ktorého to, čo: „bolo ustanovené proti zásadám práva, tým sa nemôžeme riadiť ako právnym pravidlom.“¹¹ Ide však o príliš abstraktné ustanovenie, a preto si dovoľíme poukázať aj na jedno konkrétnejšie, ktoré je už skôr prejavom tohto princípu v aplikáčnej praxi. Ide o úryvok týkajúci sa pôžičiek, podľa ktorého úroky: „dvojnásobne vyššie ako istina nemôžu byť dohodnuté alebo vybrané, a ak boli zaplatené, môžu byť požadované naspäť; rovnako ako úroky z budúcich úrokov,“¹² čo v zásade veľmi pripomína súčasnú úpravu neprijateľných podmienok v oblasti ochrany práv spotrebiteľa.

Rýdzo rímsko-právny základ má aj princíp ekvity, ktorý zabezpečuje nielen formálnu, ale aj materiálnu aplikáciu súkromno-právnych princípov, a to prostredníctvom mimoprávneho systému pravidiel, do ktorého môžeme zaradiť v oblasti občianskeho práva najmä dobré mravy.¹³ Základnú tézu stojacu za konceptom dobrých mravov pritom môžeme nájsť práve v rímskom výroku: „najdôslednejšie právo, najväčšie bezprávie,“¹⁴ ktorý sa neskôr pretavil v 4. st. n. l. do zákona, podľa ktorého: „nad všetko ostatné, princípy spravodlivosti a slušnosti, viac než striktné pravidlá práva, by mali byť dodr-

9 Ulp. D. 50, 17, 32.

10 Pozri: LAZAR, J. et al. *Občianske právo hmotné. 1. zväzok*. Bratislava: IURIS LIBRI, 2018, s. 19.

11 Iul. D. 1, 3, 15.

12 Ulp. D. 12, 6, 26, 1.

13 Pozri: LAZAR, J. et al. *Občianske právo hmotné. 1. zväzok*. Bratislava: IURIS LIBRI, 2018, s. 21.

14 Cic. De Of. 1, 10, 33.

žiavané.“¹⁵ Podobné výroky však môžeme nájsť aj u Iuliana, podľa ktorého v: „prípadoch, pre ktoré nemáme písané zákony, sa musí zachovávať to, čo sa zaviedlo mravmi“¹⁶ a u Paula, podľa ktorého vo: „všetkých záležitostiach, najmä však v práve, je treba prihliadať k spravodlivosti.“¹⁷

Záverom však možno spomenúť ešte dva princípy, ktoré taktiež nachádzame už v rímskom práve. Prvým z nich je princíp zákazu zneužitia práva, ktorému zodpovedá rímsko-právne pravidlo, podľa ktorého: „poznať zákony neznamená rozumieť ich slovám, ale poznať ich význam a účel,“¹⁸ či to, že pojem podľa zákona v rímskom práve znamená: „ako podľa zmyslu zákonov, tak aj podľa ich znení.“¹⁹ Druhým je princíp istoty a stability v súkromnoprávných vzťahoch, ktorý má viacero sub-zásad. V rímskom práve môžeme nájsť vyjadrenú sub-zásadu *pacta sunt servanda*, ktorá je obsiahnutá v Ulpianovom texte o prirodzenej slušnosti,²⁰ či *neminem laedere*, ktorá taktiež vychádza z Ulpianovho textu o hlavných príkazoch práva, medzi ktoré patrí: „čestne žiť, iných nepoškodiť, každému poskytovať to, čo mu patrí.“²¹

Komparácia rímskeho a slovenského záväzkového práva

Z predchádzajúceho textu je zrejmé, že v slovenskom a rímskom záväzkovom práve možno nájsť množstvo prienikov v oblasti základných princípov. Rovnako dôležité je však nájsť aj prieniky v oblasti jednoduchého práva, teda v právnej úprave všeobecnej časti záväzkového práva a v jej inštitútoch.

Základným pojmom, ktorý je potrebné skúmať, je samotný pojem záväzok, ktorý však náš občiansky zákonník nedefinuje, a preto budeme vychádzať z pojmu záväzkový právny vzťah, ktorého legálna definícia sa nachádza v § 488 občianskeho zákonníka, podľa ktorej ide o: „právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.“²² Táto definícia v zásade v celosti vychádza z rímsko-právnej definície záväzku, označovaného ako *obligatio*, podľa ktorej jeho podstata spočíva v tom, aby: „bol niekto donútený niečo nám dať alebo urobiť alebo zaručiť.“²³ Upriamiť pozornosť ale treba aj na tú skutočnosť, že od Rimánov sme neprevzali iba konštrukt záväzku, ale aj jeho triedenie na základe právneho dôvodu svojho vzniku. Jeho základ vytvoril Gaius²⁴ a rozšíril ho Justinian, podľa ktorého delenie záväzkov: „pozostáva zo štyroch skupín: buď sú zo zmlúv (*ex contractu*) alebo z akoby zmlúv (*quasi ex contractu*), alebo z deliktu (*ex maleficio*) alebo z akoby deliktu (*quasi ex maleficio*).“²⁵ Treba tiež podotknúť, že ide o: „historicky najvplyvnejší model pre štruktúrovanie záväzkového práva.“²⁶

15 C. 3, 1, 8.

16 Iul. D. 1, 3, 32.

17 Paul. D. 50, 17, 90.

18 Cel. D. 1, 3, 17.

19 Ulp. D. 50, 16, 6, 1.

20 Ulp. D. 2, 14, 1.

21 Ulp. D. 1, 1, 10, 1.

22 Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

23 Paul. D. 44, 7, 3, pr.

24 Gai. Inst. 3, 88.

25 Iust. Inst. 3, 13, 2.

26 ZIMMERMANN, R. *The Law of Obligations: Roman*

Pokiaľ ide o subjekty záväzkového právneho vzťahu, už Rimania rozlišovali dlžníka, ktorého označovali ako debitor, a veriteľa označovaného ako creditor.²⁷ Zaujímavý je však ten fakt, že rímske právo upravovalo aj solidárne záväzky, a to tak, že: „na strane toho, kto sľub prijíma (veriteľ), ako aj na strane toho, kto sľubuje (dlžník), sa môžu spolu zúčastniť dvaja alebo viacerí.“²⁸ Rímska aplikácia pritom zodpovedala aj

našej úprave, keďže z: „takéhoto záväzku sa na jednej strane každému veriteľovi dlhuje celé plnenie,“²⁹ čo v podstate zodpovedá § 512 ods. 2 a čiastočne aj ods. 1 a § 513 občianskeho zákonníka a: „na druhej strane zodpovedá každý dlžník za celé plnenie,“³⁰ čo zase zodpovedá § 511 ods. 1 občianskeho zákonníka. Obdobná je aj úprava splnenia celého dlhu, keďže podľa rímskeho práva, ak: „jeden veriteľ dostane celé plnenie, zanikajú pohľadávky ostatných, a ak jeden z dlžníkov plní celé plnenie, oslobodzuje všetkých (ostatných),“³¹ čo v podstate zodpovedá § 511 ods. 3 a § 514 občianskeho zákonníka.

Plnenie je v našom práve upravené iba implicitne v § 494 občianskeho zákonníka, no v zásade možno zhrnúť, že toto v celosti vychádza z rímsko-právnej úpravy, podľa ktorej plnením je: „povinnosť dať, vykonať, poskytnúť,“³² pričom pod pojmom vykonať môžeme rozumieť aj opomenutie.³³ Pokiaľ ide o obsah záväzkového právneho vzťahu, tento sme spomenuli už v úvode tejto časti pri definícii pojmu záväzok, a preto sa k nemu nebudeme vracieť.

Z pohľadu všeobecnej časti záväzkového práva považujeme za potrebné spomenúť ešte problematiku vzniku, zmeny a zániku záväzkov. Ide o problematiku pomerne rozsiahlu, a preto ju pre potreby tohto článku výrazne zosťručíme a zjednodušíme, keďže aj takáto koncentrovanejšia forma by mala byť pre načrtnutie základnej komparácie postačujúca. Pokiaľ ide o vznik záväzkov, tieto mohli v rímskom práve, hoci neboli uvedené explicitne, podobne ako v našom práve, vzniknúť z právnych úkonov, škody alebo bezdôvodné-

ho obohatenia.³⁴ Podobná situácia nastáva aj pri zmene záväzkov, z ktorých niektoré boli upravené aj explicitne, a ku ktorým môžeme zaradiť: dohodu strán, omeškanie dlžníka, omeškanie veriteľa, postúpenie pohľadávky, prevzatie dlhu a pristúpenie k záväzku.³⁵ Teda až na poukážku, ktorú Rimania nepoznali, išlo o spôsoby totožné s našim občianskym zákonníkom. Pokiaľ ide o zánik záväzkov, rímske právo poznalo rovnaké spôsoby, aké poznáme aj v súčasnosti, a ku ktorým patrili: splnenie, dohoda, nemožnosť plnenia, uplynutie času, smrť dlžníka alebo veriteľa, započítanie, výpoveď, neuplatnenie práva, splynutie a urovanie.³⁶

Rímske právo v judikatúre slovenských súdov

Z predchádzajúceho textu možno vyvodiť, že rímske právo našlo pravdepodobne vyjadrenie ako v princípoch ovládajúcich súkromné právo, tak aj v ustanoveniach všeobecnej časti záväzkového práva. Je teda len prirodzené, že si rímskym právom pri svojej činnosti môžu pomáhať aj súdy, najmä tam, kde pozitívne právo nie je dostatočne jasné alebo spôsobuje aplikačné ťažkosti, a preto sa takýmito prípadmi budeme zaoberať aj v tomto článku a poukážeme na niektoré judikáty, ktoré sa, okrem iného, odvolávajú aj na rímske právo. Ako príklad pritom použijeme pojem dobré mravy, na ktoré odkazujú početné ustanovenia občianskeho zákonníka, no ich legálna definícia chýba, v dôsledku čoho je úlohou súdov, aby určili, čo v konkrétnom prípade zodpovedá obsahu tohoto pojmu.³⁷

Hoci takýto prístup, ktorý prenecháva definíciu pojmu dobré mravy súdom, je možné logicky zdôvodniť, predsa len sa spája s určitými komplikáciami. Zložitejšia je najmä pozícia sudcu, pretože vždy, keď rozhoduje podľa dobrých mravov, má podstatne náročnejšiu úlohu odôvodniť svoje rozhodnutie. Nemôže sa totiž oprieť o zákonné ustanovenia právneho predpisu, ale len o nikde nedefinovaný zákonný pojem. Nad rámec bežného odôvodnenia je preto potrebné zdôvodniť aj celý rad ďalších úvah vedúcich k rozhodnutiu, ako napríklad to, čo možno pod pojmom dobré mravy rozumieť, aké pravidlá pod tento pojem subsumovať, alebo v čom je možné vidieť ich rozpor so skutkovým stavom.

Nie je preto prekvapujúce, že v právnej praxi sa môžeme v judikatúre najvyšších súdnych autorít stretnúť s celým radom definícií dobrých mravov. Popredné miesto pritom zaujíma rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. apríla 2012 so sp. zn. 5 Cdo 26/2011, podľa ktorého sú dobré mravy: „súbor spoločenských, kultúrnych a mravných pravidiel správania, ktorý je v súlade so všeobecne uznávanými vzťahmi medzi ľuďmi a mravnými princípmi spoločenského zriadenia a ktorý v historickom vývoji osvedčil istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, ktoré sú zdieľané rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem.“³⁸ Hoci ide

Foundation of the Civilian Tradition. Oxford: Oxford University Press, 1996, s. 18.

27 Pozri: REBRO, K. – BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 344.

28 Iust. Inst. 3, 16, pr.

29 Iust. Inst. 3, 16, 1.

30 Iust. Inst. 3, 16, 1.

31 Iust. Inst. 3, 16, 1.

32 Gai. Inst. 4, 2.

33 Pozri: REBRO, K. – BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 357.

34 Porovnaj: BLAHO, P. *Justiniánske inštitúcie*. Bratislava: IURA EDITION, 2000, s. 164 – 188.

35 Porovnaj: Tamže, s. 164 – 188.

36 Porovnaj: REBRO, K. – BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 362 – 369.

37 Pozri: ŠTEVČEK, M. et al. *Veľké komentáre: Občiansky zákonník I*. Bratislava: C. H. Beck, 2015, s. 21.

38 Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. apríla 2012, sp. zn. 5 Cdo 26/2011.

o abstraktnú definíciu, domnievame sa, že k týmto pravidlám môžeme zaradiť aj tie rímsko-právne, čo ostatne potvrdil aj Najvyšší súd SR v inom svojom uznesení. Podľa neho súčasťou: „dobrých mravov je dobrá viera (bona fides) v zmysle poctivosti, vernosti danému slovu a mravnej povinnosti splniť záväzok,“³⁹ pričom: „stálosť a pravdivosť v sľuboch a dohodách bola už v rímskom práve chápaná ako základ spravodlivosti.“⁴⁰

Odkazom na rímske právo si ale v minulosti pomohol aj Ústavný súd SR, a to v prípade argumentácie týkajúcej sa vplyvu neplatnosti právneho úkonu na práva dobromyseľných nadobúdateľov, kde vo svojom uznesení⁴¹ odkázal na jednu z najznámejších rímsko-právnych zásad: „nikto nemôže na druhého previesť viac práva, než koľko sám má.“⁴² Rímskym právom si ale pomáhajú aj okresné a krajské sudy, pričom odkaz na, v článku už spomínané, obmedzenie výšky úrokov, vo svojom rozhodnutí spomenul napríklad Okresný súd Stará Ľubovňa,⁴³ a na iné rímske pravidlo, týkajúce sa formulácie zmlúv, zase odkázal v rozhodnutí napríklad Krajský súd Prešov.⁴⁴

Zhrnutie

V rámci tohto článku sme skúmali prítomnosť rímsko-právnych prvkov tak v princípoch ovládajúcich súkromné právo, ako aj vo všeobecnej časti záväzkového práva v občianskom zákonníku. Zistili sme, že tieto prvky sú prítomné v oboch skúmaných oblastiach, teda v našich princípoch, ako aj v úprave občianskeho zákonníka, pričom Rimania do istej miery poznali aj také princípy, ako je napríklad ochrana slabšieho subjektu. Navyše je rímske právo prítomné aj v judikatúre slovenských súdov, a to od Ústavného súdu SR až po okresné sudy, aj keď jeho potenciál je, podľa nášho názoru, v tejto oblasti využívaný len v obmedzenej miere.

Aj uvedený článok preto podľa nášho názoru potvrdzuje tézu a významnom vplyve rímskeho práva na celý západný civilizačný okruh, vrátane tých štátov, ktoré s ním neprišli do priameho kontaktu. Ako dôvod by sme pritom mohli označiť napríklad vyspelosť rímskeho práva, ale aj jeho univerzálnosť, či podobnosť spoločenských podmienok rímskych občanov a súčasnej spoločnosti. Zdá sa nám však, že skutočnou odpoveďou, tak, ako to pri dialektickom pohľade býva, bude kombinácia všetkých uvedených dôvodov, ktorých súhra umožnila prežitie rímskeho práva až do dnešných čias. V podstate podobným spôsobom to vyjadril aj Marcus Tullius Cicero, keď povedal, že: „To, čo je správne a pravdivé, je tiež večné a nevzniká ani nezániká s písmenami, ktorými sú napísané uznesenia.“⁴⁵

Zoznam bibliografických odkazov

BLAHO, P. Justinianske inštitúcie. Bratislava: IURA EDI-

39 Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. januára 2013, sp. zn. 6 Cdo 173/2011.

40 Tamže.

41 Pozri: Uznesenie Ústavného súdu SR z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010.

42 Ulp. D. 50, 17, 54.

43 Pozri: Rozsudok Okresného súdu Stará Ľubovňa z 6. apríla 2018, sp. zn. 7C/39/2015.

44 Pozri: Rozsudok Krajského súdu Prešov z 2. mája 2018, sp. zn. 2Cob/3/2018.

45 Cic. De leg. 2, 11, 1.

TION, 2000. 439 s. ISBN 978-80-88715-80-6.

BLAHO, P. – VAŇKOVÁ, J. Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008. 528 s. ISBN 978-80-89363-07-0.

CICERO, M. T. O zákonech. Praha: OIKOYMENH, 2017. 201 s. ISBN 978-80-7298-173-1.

FEKETE, I. Občiansky zákonník: Veľký komentár. 1. zväzok. Bratislava: EUROKÓDEX, 2014. 816 s. ISBN 978-80-8155-039-3.

HOLLÄNDER, P. Filosofie práva. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 421 s. ISBN 978-80-7380-366-7.

KINCL, J. Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 326 s. ISBN 978-80-7380-054-3.

LAZAR, J. et al. Občianske právo hmotné. 1. zväzok. 3. vyd. Bratislava: IURIS LIBRI, 2018. 726 s. ISBN 978-80-89635-35-1.

REBRO, K. – BLAHO, P. Rímske právo. 4. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2010. 522 s. ISBN 978-80-8078-352-5. Rozsudok Krajského súdu Prešov z 2. mája 2018, sp. zn. 2Cob/3/2018.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. apríla 2012, sp. zn. 5 Cdo 26/2011.

Rozsudok Okresného súdu Stará Ľubovňa z 6. apríla 2018, sp. zn. 7C/39/2015.

SCOTT, S. P. The Enactments of Justinian. The Code [online]. Cincinnati: Liberty Library, 1932. [cit. 3. 4. 2023]. Dostupné na: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/CJ3_Scott.htm#1.

SCOTT, S. P. The Digest or Pandects of Justinian [online]. Cincinnati: Liberty Library, 1932. [cit. 3. 4. 2023]. Dostupné na: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/digest_Scott.htm.

SKŘEJPEK, M. LEX et IUS: Zákony a právo antického Říma. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 319 s. ISBN 978-80-7380-686-6. Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. januára 2013, sp. zn. 6 Cdo 173/2011.

Uznesenie Ústavného súdu SR z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010.

VYŠNÝ, P. Svetové dejiny štátu a práva. 2. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2019. ISBN 978-80-568-0195-6.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

ZIMMERMANN, R. The Law of Obligations: Roman Foundation of the Civilian Tradition. Oxford: Oxford University Press, 1996. 1241 s. ISBN 978-0-19-876426-7.

Development a občianska vybavenosť

Autor: Bc. Nicole Makóová

študentka prvého ročníka magisterského denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzovala JUDr. Hana Sopko, LL.M., RSc., ktorá vyučuje voliteľný predmet Realitný obchod, ktorý zabezpečuje Katedra občianskeho a obchodného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a zároveň pôsobí ako advokátka v advokátskej kancelárii SOPKO legal s.r.o. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološtová.

...

Občianska vybavenosť predstavuje percentuálny podiel, v ktorom je vyjadrení široký komplex zariadení a účelovo upravených plôch, ktorých cieľom je uspokojovanie potrieb obyvateľstva všetkých vekových kategórií. Každá obec alebo mesto si v rámci svojho územného plánu stanovuje percentuálny podiel zastavanosti s prihliadnutím na občiansku vybavenosť. Pod pojmom občianska vybavenosť rozumieme maloobchody, verejné stravovanie, ubytovanie, služby, ale i kultúrne a telovýchovné zariadenia.

Development predstavuje súbor činností spojených s vytipovaním a zmapovaním najvhodnejších dostupných lokalít pre realizáciu investičného zámeru podľa požiadaviek klienta. Developeri budujú bytové jednotky, domy ale i polyfunkčné zariadenia. Pri realizácii stavieb, resp. pred realizáciou stavby musia získať stavebné povolenie. Pre získanie stavebného povolenia musia predložiť plán výstavby, ktorý rešpektuje územný plán danej lokality. Problém nastáva vtedy, ak developer nerešpektuje občiansku vybavenosť v územnom pláne pre daný projekt. Napríklad pre určité územie je stanovený percentuálny podiel občianskej vybavenosti 60% avšak výstavbou bytovej jednotky by sa tento percentuálny podiel znížil. V takomto prípade nie je možné vydať stavebné povolenie pre daný projekt.

Občianska vybavenosť

Občianska vybavenosť predstavuje široký komplex zariadení a účelovo upravených plôch, ktorých cieľom je uspokojovanie najrozmanitejších potrieb obyvateľov všetkých vekových kategórií. S prechodom a transformovaním sa ekonomiky na trhové hospodárstvo sa zmenili mnohé tézy o zabezpečovaní a poskytovaní služieb prostredníctvom zariadení občianskej vybavenosti, tendencie ich vývoja do výhľadu, najmä v súvislosti so skutočnosťou, že časť zariadení občianskej vybavenosti

sa začala klasifikovať ako vybavenosť komerčného charakteru, ktorú ovplyvňuje trhové prostredie. Týka sa to predovšetkým zariadení maloobchodu, verejného stravovania, ubytovania, služieb, čiastočne zariadení telovýchovno-športových a kultúrnych zariadení. Taktiež prudkým rozvojom informačných technológií, vznikom súkromného sektora a možnosťou živnostenského podnikania vznikol celý rad nových služieb.

Nové vývojové trendy v jednotlivých skupinách občianskej vybavenosti, ako i v sídelnej štruktúre prinášajú zmeny aj v riešení jej funkčno-priestorovej štruktúry. Pre potreby urbanistickej praxe sa občianska vybavenosť člení do základných skupín a to:

- podľa druhu činnosti,
- v súvislosti s charakterom umiestnenia zariadení občianskej vybavenosti (do mestských štruktúr a vidieckych štruktúr),
- podľa charakteru činnosti.

Podľa druhu činnosti sú zariadenia občianskej vybavenosti zatriedené nasledovne:

- školstvo,
- športové zariadenia,
- zdravotníctva,
- sociálne služby,
- kultúrne zariadenia,
- cestovný ruch,
- služby,
- finančné služby,
- obchod,
- verejné stravovanie.

Podľa charakteru činnosti sa občianska vybavenosť delí na:

- verejnú vybavenosť – zabezpečovaná štátom, regiónom alebo obcou – patrí sem školstvo, zdravotníctvo, sociálna starostlivosť,
- komerčnú vybavenosť – maloobchod, kultúrne zariadenia, verejné stravovanie, ubytovanie.

V súvislosti s charakterom umiestnenia zariadení, početnosťou ich výskytu a používania demografickej a sociálnej skladby obyvateľstva, ako i na ekonomických podmienkach je vybavenosť členená na základnú, vyššiu celomestskú a nadmestskú alebo špecifickú. Výskyt zariadení základnej, vyššej i nadmestskej vybavenosti je viazaný prevažne na bytovú zástavbu, je

závislý od koncentrácie a hustoty bývajúceho a prítomného obyvateľstva. V súlade s občianskou vybavenosťou mestá a obce vypracovávajú územné plány. Územný plán mesta, mestskej časti alebo obce predpisuje pre výstavu v určitej oblasti jasný percentuálny podiel bytov alebo domov vo vzťahu k občianskej vybavenosti (administratívne, obchodné alebo ubytovacie priestory). Ak napríklad územný plán pre určitú plochu zmiešaného územia a občianskej vybavenosti určuje rozsah od 50 % do 70 % podlažnej plochy nadzemnej časti zástavby, musí sa developer riadiť daným percentuálnym podielom. Môže sa stať, že pomer bytov a občianskej vybavenosti developerovi už v určitej oblasti neumožňuje vystavať viac bytov. V roku 2021 vydalo mestské zastupiteľstvo v Bratislave metodiku zmien územného plánu v záujme budovania predpokladov na rozvoj nájomného bývania a zvyšovanie dostupnosti bývania. Podľa danej metodiky je základným cieľom hlavného mesta pri územnoplánovacej činnosti presadzovanie verejného záujmu pri regulovaní priestorového usporiadania a funkčného využívania územia hlavného mesta. Hlavné mesto z pozície orgánu územného plánovania priebežne preveruje aktuálnosť územného plánu hlavného mesta, alebo potrebu obstarania nového územného plánu, pričom však konkrétne zmeny a doplnky platného územného plánu nie sú nárokovateľné.

Development a občianska vybavenosť

Development, resp. developerstvo zahŕňa súbor činností spojených s vytípaním a zmapovaním najvhodnejších dostupných lokalít pre realizáciu investičného zámeru podľa požiadaviek samotného klienta. Ďalším krokom po vytípaní vhodnej lokality je vypracovanie interného auditu. Samotný audit je následne posudzovaný z hľadiska technickej realizovateľnosti, posúdenia vplyvu na environmentálne zaťaženie dotknutej lokality a finančno-právne dopady pri samotnej realizácii daného projektu. Následným krokom je vysporiadanie a vykúpenie dotknutých pozemkov, a tým aj usporiadanie menších parciel do jedného väčšieho celku. Za úspešným ukončením tejto fázy nasleduje súbor činností súvisiacich s predprojektovou prípravou. Realizujú sa viaceré varianty urbanistickej štúdie s konkrétnym osadením navrhovaných objektov. Vypracováva sa štúdia realizovateľnosti, ktorej výsledkom je predstavenie štúdie investorovi. Po odsúhlasení investorom a všetkých zúčastnených strán sa zahájí samotná inžinierska činnosť projektu. Táto činnosť predstavuje kroky potrebné k vydaniu platného územného rozhodnutia a neskôr samotného stavebného povolenia, prípadne ďalšia vyvolaná inžinierska činnosť.

Tak ako som uviedla vyššie, developer sa musí riadiť percentuálnym podielom v územnom pláne lokality, kde chce začať stavať developerský projekt. Ako príklad možno uviesť rozhodnutie mestskej časti Bratislava-Dúbravka, ako príslušného stavebného úradu, bol zamietnutý projekt GLOBAL REAL, spol. s.r.o. Polyfunkčného domu "Na výhľadke" s odôvodnením, že projekt sa navrhuje umiestniť na ploche, ktorá podľa územného plánu stanovuje funkčné využitie: občianska vybavenosť celomestského a nadmestského významu a v uvedenej funkčnej lokalite sú zrealizované už dva objekty, ktorých účel využitia je bytový dom¹. Napriek tomu však deve-

loperi našli cestu ako obísť záväznosť územných plánov. Ak napríklad požadovaný pomer bytov a občianskej vybavenosti už developerovi v určitej oblasti neumožňoval vystavať viac bytov, developer formálne označil niektoré „byty“ v rámci bytového domu za apartmány (nebytové priestory), ktoré sa tak formálne považovali za priestory občianskej vybavenosti. Takéto obchádzanie sa vykonávalo pred rokom 2019 v Bratislave. V roku 2019 Magistrát hlavného mesta začal vydávať rozhodnutia, v ktorých odmietol považovať byty za „prezlečené“ apartmány za objekty občianskej vybavenosti. Developeri toto rozhodnutie považovali za nešťastné a začali apelovať na mesto Bratislava, aby obnovilo svoj územný plán. Hlavným problémom bolo, že územný plán mesta Bratislava bol zastaraný a počítal s väčšou občianskou vybavenosťou ako bytmi. Rovnako ako developeri aj zástupcovia magistrátu videli problém v územnom pláne z dôvodu, že do Bratislavy prichádza stále viac ľudí, ktorí potrebujú bývanie, avšak nie je možné im ho zabezpečiť, pretože firmy nespĺňajú podmienky územného plánu na to, aby začali s výstavbou.

Návrhy de lege ferenda

V budúcnosti je potrebné, aby sa územné plány aktualizovali podľa potrieb občanov, napr. v hlavnom meste kde je predpoklad veľkého počtu ľudí je pochopiteľné, že bude nutné vybudovať a vystavať nové lokality na bývanie. Nielen my občania, ale i developeri a zástupcovia mesta si uvedomujeme, že zmeniť územné plány tak, aby bola spokojná každá strana je náročné a nikdy sa tak nestane. Ďalšou neodmysliteľnou vecou je, že zmena územného plánu sa nedá vykonať z mesiaca na mesiac, ale predchádza tomu dlhšie obdobie, ktoré často krát presahuje volebné obdobie mestského zastupiteľstva. Čím dochádza k ďalšiemu problému, ktorému musia developeri čeliť. Menšia tolerancia k striktnému formálnemu spĺňaniu noriem a vôľa racionálne zasiahnuť do územných plánov môžu výrazne napomôcť celkovej transparentnosti výstavby bytov a ich následného predaja. Rovnako tak považujem za dôležité ustanoviť taký pomer občianskej vybavenosti, aby aj napriek narastajúcej výstavbe bytov a domov plne reflektovala potreby obyvateľov.

Záver

Na základe uvedeného a tak ako som uviedla aj v návrhoch de lege ferenda mám za to, že vzhľadom na masívnu výstavbu v mestách je potrebné a žiaduce, aby sa aktualizovali územné plány. Výrazným nedostatkom je, že územné plány sú neaktuálne nastavené k pomeru bývania a vybavenosti. Magistrát vydáva záväzné stanoviská hlavného mesta k investičnej činnosti, ktoré predkladajú stavebníci na stavebné úrady príslušných bratislavských mestských častí. Záväzné stanoviská sú významnými odbornými podkladmi pre stavebné úrady pri umiestňovaní a povoľovaní stavieb na území Bratislavy. Aj keď najväčšie problémy badať najmä v hlavnom meste a priľahlých medzimestských oblastiach, a to kvôli skutočnosti, že každoročne do neho príde žiť viac ľudí ako do iných miest, tento problém siaha i do iných miest.

Použitá literatúra
<https://www.bratislavskenoviny.sk/aktuality/bratislava/56223-mesto-chce-pri-vystavbe-apartmanov-zastavit-obchadzanie-regulacie>
<https://www.hkv.sk/lawcal-talks-9-s-petrom-stredanskym/>
<https://www.teraz.sk/najnovsie/bratislava-chce-pri-vystavbe-apartmanov/416071-clanok.html>
<https://www.yimba.sk/clanky/apartmany-vs-uzemny-plan-ako-dalej>
Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (sta-

¹ Rozhodnutie stavebného úradu Mestská časť Bratislava-Dúbravka č. SU-1313/1280/2021/VL

Corpus Delicti

Číslo vydania: 01/2023

Právnická fakulta
Trnavskej univerzity
v Trnave

ISSN 1338 - 6603 (tlačaná verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Obsah študentskej časti

Novela Trestného zákona	III
Krízu hasia úradníci	IV
Majú Slováci a Slovenky základnú volebnú gramotnosť? (anketa)	V
LL.M. štúdium - áno či nie?	VII
Umenie a politika	VII
Pojmy do vrecka študenta práva	VIII
Rozhovor s environmentálnym vyšetrovateľom	IX
The best protective form to travel as a consumer is to book with an agent or tour operator a Package Travel.....	XI
Argumentárium.....	XIV
Aký bol akademický rok 2022/2023 v ELSA Trnava?.....	XIV
Aktivity platformy Naša Právnická	XVI
Pridaj sa k nám	XVII

Novela Trestného zákona

Vláda dnes (22.03.2023) schválila novelu Trestného zákona, informoval o tom dočasne poverený premiér Eduard Heger. „Tak ako bola kvalitne a dlho pripravovaná, posúva Slovensko smerom k moderným krajinám,“ uviedol. Predmetná novela prináša pokrokové zmeny v našom právnom poriadku. Viac spravodlivosti a aplikácia novodobých európskych prostriedkov trestného práva tvorí podstatu tejto novelizácie. Na modernizácii pracovalo vyše sto odborníkov z rôznych sfér. Ide o najvýznamnejšiu a najrozsiahlejšiu zmenu od roku 2005, ktorá prinesie nový vietor do plachiet trestnej politiky.

Novelu Trestného zákona predstavila (dnes už bývalá) ministerka spravodlivosti Mária Kolíková ešte vlni. Vzhľadom na komplexnosť materiálu a záujem čistoty legislatívneho procesu zabrala poslancom viac času než príprava iných noviel. Rozhodnutím Márie Kolíkovej bola taktiež predĺžená lehota na pripomienkovanie v medzirezortnom pripomienkovom konaní až na 60 pracovných dní, vďaka čomu mal byť daný dostatočný priestor na diskusiu a dôkladné vyhodnotenie všetkých pripomienok a návrhov.

Výsledkom snahy zástupcov justičnej sféry, akademickej obce či mimovládneho sektora sa stalo viac ako 440 novelizačných bodov, ktoré majú dosah aj na Trestný poriadok či Zákon o priestupkoch.

Medzi kľúčové tézy novely Trestného zákona patria:

Alternatívne tresty a restoratívna justícia

Schválenie novely znamená zmenu ideológie zákona, ktorý je dnes vo veľkej miere postavený výlučne na tom, že trest odňatia slobody je jedinou možnou a správnu formou potrestania. Používanie alternatívnych trestov u nás oproti ostatným krajinám západu zaostáva. Poslanci majú za to, že uloženie alternatívneho trestu vytvára v porovnaní s trestom odňatia slobody adresnejšiu možnosť uloženia trestu na konkrétneho páchatela, a tým efektívnejší spôsob jeho nápravy. Alternatívne formy trestov a restoratívna justícia (= rozumej taká, ktorá zdôrazňuje restoráciu obete trestného činu nad samotným potrestaním páchatela) sú navrhované ako doplnok k tradičnému trestnému konaniu. Ich cieľom je, aby páchatel prevzal zodpovednosť za svoj trestný čin vzhľadom na poškodenú stranu a aby nahradil škodu, ktorú spôsobil, čo má za následok viac chrániť záujmy poškodených. Okrem toho, odňatie slobody je pre spoločnosť najdrahším spôsobom riešenia trestných činov, pretože zahŕňa nemalé náklady na pobyt vo väzení a nedokáže spoľahlivo eliminovať možnosť páchania ďalšej trestnej činnosti. Tresty iné ako tresty odňatia slobody (akými napríklad sú trest domáceho väzenia, trest verejnoprospešnej práce, peňažný trest, trest prepadnutia majetku, trest zákazu činnosti,...) by sa mali využívať v praxi oveľa častejšie, a to z dôvodu, že sa zavádza ich obligatórna forma využitia (v prípade, keď páchatel ešte nikdy predtým nebol odsúdený a trestný čin, ktorý spáchal, nie je veľmi závažný). Mimo iného, novela prináša aj prevenčné pôsobenie na páchatela, to znamená, že okrem hrubého trestania vo forme izolácie, je nevyhnutné, aby došlo aj k resocializácii a náprave páchatela.

Postihovanie jazdy pod vplyvom alkoholu a krátkodobý trest odňatia slobody

V poslednom období je badateľný stúpajúci trend vodičov, ktorým nerobí žiaden problém viesť motorové vozidlo v zjavne podguráženom stave. Na túto skutočnosť je nevyhnutné reagovať a zaviesť efektívnejšie prostriedky na odstránenie tohto negatívneho spoločenského javu. Za týmto účelom sa zriaďuje inštitút, ktorý u nás doposiaľ nemá obdoby. Je ním možnosť uložiť takémuto vodičovi krátkodobý trest odňatia slobody v trvaní od dvoch do štyroch týždňov; alebo ako druhá alternatíva bude zavedená možnosť uloženia trojmesačného trestu odňatia slobody, ku ktorému je pripojený aj špeciálny resocializačný program. Účastníci programu budú mať prístup k špecifickým zdrojom a prostriedkom, ktoré sú nevyhnutné na úspešné vykonanie resocializačných programov. Tieto podmienky môžu zahŕňať prístup k odborným poradcom, tréningovým programom a psychologickým terapiám.

Drogová trestná činnosť – odlíšenie dílerov a obetí

Predkladaný návrh zákona má za cieľ zaviesť právny rámec pre spravodlivejšie postihovanie drogovej činnosti. Dochádza totiž k ukladaniu neprimerane vysokých trestov odňatia slobody, a to najmä voči osobám, ktoré drogy „iba užívajú“, čo je v rozpore s princípom primeranosti ukladaných trestov k miere závažnosti skutkov. Pri rozlišovaní medzi dílermi a užívateľmi sa uplatňuje prísnejšia klasifikácia. Novela takisto odstránila pojmy ako „obvyklá jednorazová dávka“ či „vlastná potreba“. Naopak, ustanovila presné množstvo drogy, od ktorého sa následne odvíja aj trestnosť skutku. Poslanci chceli priamo reagovať na najčastejšie páchaný drogový delikt, ktorým je prechovávanie marihuany v množstve do 1 gramu (čo po novom bude označované ako „nepatrné množstvo marihuany“), za ktorý už nebude páchatelom tohto deliktu hroziť len trest odňatia slobody, ale aj niektorý z alternatívnych trestov. Cieľom tejto časti je odstrániť negatívne dopady na budúcnosť spravidla mladistvých prvopáchatelov. Ustanovuje sa teda primeranejšie rozpätie trestných sadziieb pri menej závažných drogových trestných činoch, kde množstvo týchto látok je nižšie, v rozmedzí od nepatrného po väčšie množstvo. To znamená, že ak ide o malé množstvo drogy určené len pre osobné užitie, možno túto záležitosť riešiť

ako priestupok. Súčasne sa u mladistvých rozširuje pôsobnosť probačných a mediačných služieb aj do oblasti priestupkov. Skrátka, ak bude niekto zadržaný s malým množstvom drogy, nebude len odsúdený (v rámci priestupkového konania), ale bude mu aj poskytnutá potrebná pomoc prostredníctvom mediačných služieb. Novinkou je aj nový kvalifikačný pojem "mimoriadne veľké množstvo" omamných alebo psychotropných látok, ktorého zavedenie odôvodňujú skúsenosti z praxe, kde sa objavujú aj takéto zachytené množstvá omamných a psychotropných látok.

Zlepšenie prehľadnosti trestných sadziieb a poskytnutie väčšieho priestoru na spravodlivejšie posúdenie situácie sudcom

Novela navrhuje upraviť rozpätie trestných sadziieb v prípadoch drogových a ekonomických trestných činov. Tieto zmeny by mali prispieť k lepšej odsudzujúcej praxi a zároveň by mali byť v súlade s európskymi štandardmi. Súdby by tak mohli v každom konkrétnom prípade posúdiť trestný čin a prípadne ukladať menej prísne či naopak prísnejšie tresty tam, kde je to oprávnené. Je však potrebné zdôrazniť, že návrh novely sa nevzťahuje na vysoké trestné sadzby za korupciu a zneužívanie právomoci verejného činiteľa, ktoré zostávajú zachované. Tieto trestné činy sú v našom právnom poriadku považované za mimoriadne závažné a je nutné zabezpečiť, aby boli adekvátne trestané. Aj v týchto prípadoch by mali súdy posudzovať každý prípad individuálne a v súlade s právnymi predpismi. Celkovo je však dôležité zdôrazniť, že novela zákona predstavuje krok správnym smerom a môže pomôcť zlepšiť fungovanie justičného systému v našej krajine. Je nevyhnutné, aby boli tresty primerané trestnému činu a aby boli v súlade s európskymi normami.

Lepšie využívanie režimu priestupkov

Po veľmi dlhej dobe sa z dôvodu inflácie upravujú hranice škôd v súvislosti s trestnými činmi. Konkrétne sa mení hrani-

ca pre malé škody, ktorá sa posúva z pôvodných 266 eur na nových 500 eur. To znamená, že drobné škody bude možné riešiť v režime priestupkov, teda ako menšie prehrešky, a nie ako vážne trestné činy. Vychádza sa pritom zo zásady ultima ratio. Na druhej strane, pre najzávažnejšie prípady sa zavádza nový termín - škoda mimoriadne veľkého rozsahu, ktorý zahŕňa škodu nad 1 milión eur. V týchto prípadoch sa dolné hranice trestnej sadzby zvyšujú až o polovicu. To znamená, že v prípade mimoriadne veľkej škody bude pravdepodobnejšie, že páchateľ dostane prísnejší trest.

Nové trestné činy

Schválením novely sa zavádzajú aj nové, doteraz v našom Trestnom zákone nepoznané, trestné činy, a to napríklad využívanie služieb obete obchodovania s ľuďmi, výroba a držba prostriedkov určených na prekonanie zabezpečenia, nekalé korporátne praktiky, porušovanie ochrany zvierat, šírenie invázičných nepôvodných druhov, poškodzovanie spravodajských záujmov, porušovanie ochrany oznamovateľa, podnecovanie vzbudzujúce nenávisť pri výkone povolania, šírenie nepravdivých informácií či účasť detí v ozbrojených konfliktoch.

Záverom možno konštatovať, že novela Trestného zákona, ktorú vláda schválila, predstavuje dôležitý krok v rámci spravodlivejšieho a účinnejšieho trestného systému. Tresty majú nielen menší vplyv na osobný a profesionálny život páchateľa, ale tiež môžu pomôcť zmierniť preťaženie väznic a zabezpečiť, aby boli tresty primerané a spravodlivé. Zmeny, ktoré by mali nastať v Trestnom zákone, sú ukazovateľom toho, že vláda sa snaží zlepšiť trestný systém a zabezpečiť spravodlivosť pre všetkých občanov. Novela tak môže prispieť k väčšej dôvere verejnosti v právny systém a k zlepšeniu právnej kultúry v našej krajine.

Zdroj: <https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3780/>

autori: Karolína Šípošová a Marek Michalov

...

Krízu hasia úradníci

„Jediná cesta ako v Českej republike vyvolať predčasné voľby je menovanie vlády odborníkov a to z jednoduchého dôvodu, že inak by čakanie na predčasné voľby bolo čakaním na Godota,“ hovorí Miloš Zeman pred menovaním úradníckej vlády Jiřího Rusnoka v roku 2013.

Český exprezident Zeman výrokom menoval tretiu úradnícku vládu ČR, zatiaľ čo Slovensko sa po tridsiatich rokoch fungovania vlád politikov vôbec po prvýkrát stretáva na ministerských postoch s úradníkmi. Aj napriek snahe o obsadenie ministerských miest odborníkmi, ktorých ambíciou nie je predvolebná politická kampaň, máme o novovzniknutej vláde hovoriť ako o „vláde prezidentskej“.

V očiach verejnosti jestvujú protichodné názory, z ktorých jeden vyčítavo hodnotí nerázne konanie hlavy štátu a neskoré menovanie úradníkov. Naopak druhý, na základe ktorého je

vymenovanie vlády odborníkov posudzované ako zlyhanie v dodržiavaní ústavných princípov.

Historicky sa na SR nejedná len o vládu nepolitikov, ale zároveň vládu, ktorá nebola kreovaná na pôde parlamentu a nevychádza z princípov parlamentnej demokracie. Úradnícke kabinety kedysi vznikali konsenzom zákonodarného zboru, ktorý schválil mená odborníkov ako budúcich členov vlády. Až v bode dva prezident menoval, resp. nemenoval, zákonodarcami schválené mená budúcich členov vlády pre zachovanie ústavného princípu brzd a protiváh.

Konexiou medzi vládou odborníkov ČR spred desiatich rokov a súčasne menovanou prezidentskou vládou SR Zuzany Čaputovej je svojvôľa pri vyberaní mien, ktoré budú zastupovať jednotlivé vládne rezorty alebo stáť na čele vlády. Svojvoľné menovanie, hoc len vlády odborníkov,

zvyšuje kompetencie prezidenta a ukladá precedens. Ten môže byť využitý jeho nasledovníkom, ktorý na rozdiel od súčasnej hlavy štátu nemusí byť občanmi hodnotený ako naj dôveryhodnejší slovenský politik.

Je dôležité povedať, že slovenská Ústava sama osebe pojem „úradnícka vláda“ nepozná. Aj napriek absencii kreovania vlády koalíčnými stranami Ústava priamo nevyklučuje jej nepolitických členov. Vyslovene uvádza, že za predsedu, podpredsedu a ministra môže byť vymenovaný každý občan SR, ktorý je voliteľný za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Ústava nerobí rozdiel medzi nepolitikmi a politikmi zvolenými v parlamentných voľbách. Jedinou podmienkou, ktorú sama ukladá nezávisle od parlamentne kreovanej vlády alebo vlády prezidenta, je vyslovenie dôvery novovymenovanej vláde po predložení jej programového vyhlásenia NRSR. V prípade, ak NRSR zamietne návrh na vyslovenie dôvery a vláda nenadobudne legitimitu, prezident SR vládu odvolá a poverí ju vykonávaním jej funkcie až do vymenovania novej. Vtedy o vláde nehovoríme ako o riadnej, ale dočasnej s obmedzenými kompetenciami.

Aj napriek presvedčeniu, že pre neposlaneckých nominantov je získanie parlamentnej dôvery takmer nemožné, má byť vláda

odborníkov zmiernom pre rozhádané politické spektrum. Aj napriek symbolike krízy, ktorú úradnícka vláda nesie navonok aj vo vnútri štátu, má za cieľ upokojiť situáciu v krajine a nerušene ju priviesť k nadchádzajúcim parlamentným voľbám.

autor: Kristína Jendrušáková

...

Majú Slováci a Slovenky základnú volebnú gramotnosť? (anketa)

Právo voliť patrí medzi fundamentálne práva, ktoré vytvárajú základný pilier pre právny a zvrchovaný štát. Toto právo uplatnené v demokratických voľbách nám umožňuje vplyvať na smerovanie krajiny a podieľať sa na celkovom chode spoločnosti. Každému občanovi patrí právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

V poslednom období Slovenská republika zápasí s rôznymi celospoločenskými krízami a musí čeliť tým najväčším výzvam. Súčasná situácia v krajine je eskaláciou viacerých predchádzajúcich udalostí ako je nezvládnutie pandémie COVID – 19 a jej následkov, viaceré vládne krízy vlády Igora Matoviča a neskôr aj Eduarda Hegera, energetická kríza, vojna na Ukrajine a podobne. Ukázalo sa, že títo lídri nedokážu adekvátne riešiť problémy v spoločnosti, viesť krajinu a dosiahnuť dostatočný pokrok v rôznych oblastiach. Táto nekompetentnosť vlády bola sprevádzaná aj častými hádkami a chaosom. Vidina vlády, ktorá bola v počiatku v očiach občanov snahou o nový prosperujúci začiatok sa prudko rozplynula. Vyvrcholením bol pád vlády Eduarda Hegera a vyhlásenie predčasných volieb.

Obdobie „pred voľbami“ je charakterizované zvýšenou aktivitou politických strán. Väčšina politických subjektov sa snaží prostredníctvom volebných kampaní osloviť čo najväčšie množstvo voličov tým, že im predstavujú svoje plány a

predstavy o budúcnosti krajiny. Výskumy preukázali, že voliči sa prevažne rozhodujú na základe emócií, prihliadajú skôr na charizmu osoby než na odbornosť a vzdelanie. Niektorí politici to využívajú a cez rôzne manipulačné taktiky pôsobia na bežné obyvateľstvo a usilujú sa o získanie ich priazne, aj keď častokrát prázdnyimi slovami a sľubmi.

Keďže politické rozhodnutia ovplyvňujú takmer každý aspekt našich životov, je potrebné mať aspoň priemerné poznatky týkajúce sa fungovania nášho politického systému. To je predpoklad, ktorý by mal spĺňať každý volič chystajúci sa do volebnej miestnosti s myšlienkou zvoliť si svojich zástupcov. Nie je preto naivné domnievať sa, že osoby, ktoré už mali

možnosť vyskúšať si byť aktívne zapojené do tohto procesu, by mohli mať aspoň základnú znalosť, podľa nášho uváženia, o kľúčových pojmoch, ktoré sa často uvádzajú v debatách o politickom dianí.

Snahou našej ankety, ktorej výsledky sú prezentované v texte nižšie, bolo overenie základných znalostí z oblasti volebných práv na vybranej vzorke respondentov - osôb, ktoré už voliť boli. Vychádzame z odpovedí 51 respondentov, ktorí sa do tohto prieskumu zapojili v zložení pomeru 67% žien a 33% mužov vo vekovom rozmedzí od dvadsaťjeden rokov do sedemdesiatšedem rokov.

Človek, ktorý nie je zainteresovaný do politických debát resp. nemá vzdelanie v tomto obore, ľahšie sklzne a nechá sa ovplyvniť alebo oklamať. Odhliadnuc od toho či ide o voľbu poslancov alebo prezidenta, nie je jedno, či sa na svojom poste zdrží štyri alebo päť rokov. Trvanie mandátu má určité opodstatnenie. Prekvapilo nás preto, že pomerne veľká časť opýtaných (34%) si myslí, že volebné obdobie hlavy štátu je rovnaké ako pri poslancoch Národnej rady Slovenskej republiky. Môžeme zhodnotiť, že ich volebné obdobie bolo jednoduchšie uhádnuť s malou nepresnosťou, ktorá spočívala v odpovediach uvádzajúcich funkčné obdobie poslancov (nesprávne) dva roky.

V správach či na tlačových konferenciách je slovo populizmus skloňované všetkými smermi a každý ukazuje na svojho názorového protivníka ako na toho, kto sedí na popise populistu. Ako však môžeme vedieť či je niekto populista, ak nepoznáme význam tohto slova? Populizmus ako taký spočíva v snahe politických lídrov takticky premieňať nedostatky v štáte na nereálne sľuby. Časť respondentov (27%) si myslela, že síce ide o spôsob taktiky politikov; avšak dôležitú skutočnosť, ktorou je systematické neplnenie svojich výrokov, nebrala ako dôležitú súčasť definície.

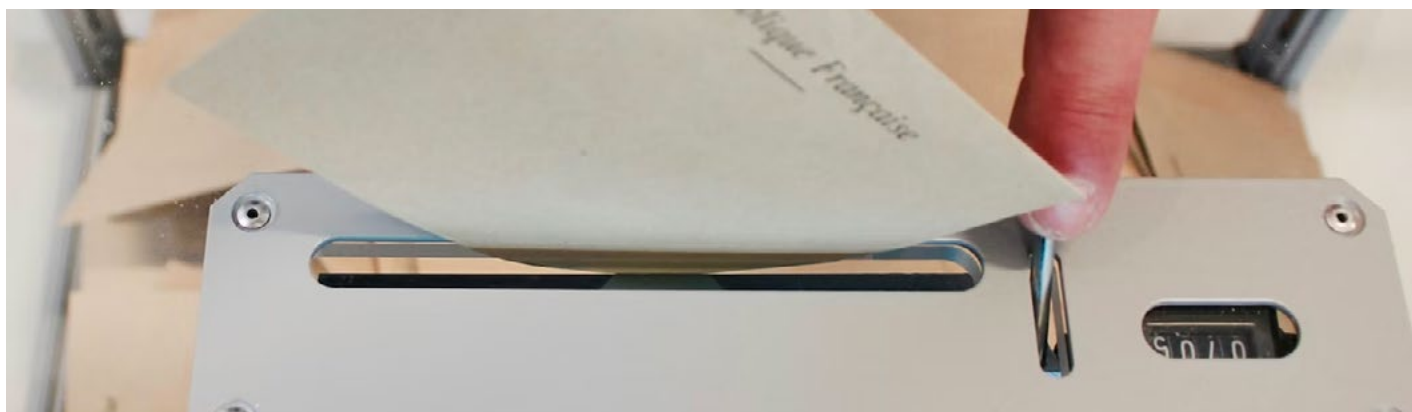
Spoločnosť sa za posledné roky polarizuje rôznymi smermi a samozrejme, každý má právo mať svoj názor. Prínosom pre všetkých by bolo, keby sme si svojich politických lídrov nevyberali len podľa sympatií, ale aj podľa iných kvalít či hodnôt, ktoré sú pre spoločnosť dôležité a ktoré ju formujú. Je zaujímavé pozorovať, že množstvo ľudí sa prikláňa k istej ideológii a definuje sa ako „pravičiar, ľavičiar, konzervatívce, liberálka,“ ale podstatu týchto pojmov len letmo vedia vysvetliť. Nadpolovičná väčšina opýtaných (53%) mala pri otázke rozdielu medzi pravícou a ľavicou jasno. Za rovnako dôležité pokladáme podotknúť, že vzorke opýtaných (24%) sa tieto pojmy pletú hlavne s konzervatívizmom a liberalizmom, kedy sa pre nich veľmi ľahko stávajú zameniteľnými.

Ako doplnujúca otázka, ktorá na nás zapôsobila pri vyhodnocovaní, bol výber ministerstiev, ktoré respondentom napadli ako prvé. Podľa informácií, ktoré sme získali, boli najčastejšie spomínanými: Ministerstvo vnútra, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu a Ministerstvo zdravotníctva. V tom sa odzrkadľuje záujem ľudí na záležitostiach štátu, bezpečnosti, verejného poriadku, školstva a zdravotníctva. Aj napriek tomu, že sme medzi odpoveďami nepostrehli žiadnu zmienku o najnovšom Ministerstve investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, nečakali sme, že takmer všetci respondenti budú mať prehľad o ministerstvách, ktoré na Slovensku máme, s výnimkou odpovede o existencii Ministerstva zábavy.

Napriek tomu, že politika ovplyvňuje náš každodenný život, mnohí voliči nemajú dostatočné poznatky o fungovaní politického systému a sú náchylní na manipuláciu a klamstvá politických lídrov. Vzdelanie v tomto obore je preto dôležité a mohlo by pomôcť voličom vytvoriť si kritické myslenie a vyhodnocovať informácie, ktoré dostávajú. Zistenia prezentované v článku ukazujú, že aj napriek tomu, že veľa voličov už malo skúsenosť s voľbami, ich vedomosti o politickom systéme sú slabšie ako by sme predpokladali.

Preto je podľa nás na zlepšenie potrebné, aby sa voliči aktívne zapájali do politických debát, rozprávali sa o politike a spoločenskom dianí vo svojom užšom kruhu a zvyšovali svoje znalosti v tejto oblasti. Najmenej čo môžeme pre svoje okolie urobiť pre zmenu k lepšiemu je viesť otvorený dialóg, bez vyhrotených emócií, a to aj keď s druhou stranou nesúhlasíme. Základom pre zmenu je už len to, keď sa dialóg vedie.

autori: Kristína Plutinská, Nikola Sochuliaková, Sofia Ďuricová

LL.M. štúdium – áno či nie?

Na začiatku môjho rozhodnutia prihlásiť sa na štúdium v zahraničí stála otázka: 'Would you have courage to do that?' Predsa len, nie je jednoduché pred 30-tkou "opustiť" svoj zabehnutý život a venovať čas sebe a osobnému rastu. No určite to všetkým, ktorí sa odvážia a majú takéto plány či ciele v živote, a podporu svojho okolia, odporúčam.

Späťne hodnotiac, nadobudnuté vzdelanie si cením o to viac, že súčasťou toho môjho LL.M. štúdia na Aristotelovej univerzite boli prednášky odborníkov zo svetového bankovníctva, ECB, EU IPO, a tých najlepších prednášajúcich z celého Grécka, ale aj z univerzít ako Harvard, Cambridge, Yale. Okrem profesionality sa častokrát podelili aj o svoje osobné skúsenosti.

Toto by som nezažila, ak by som pochybovala. O tom, či to je pre mňa, či to zvládnem, či to bude prospešné. To ukáže čas. Nateraz diplom predstavuje ďalšie možnosti do života, ktoré nás môžu doviesť kamkoľvek. Preto je dobré ho mať. Cesta k jeho získaniu však nikdy nie je ľahká. No tak to má byť. Každý jeden obrat, ktorý v živote urobíme, treba vnímať ako opodstatnený. Aby sme mohli ísť tým životom ďalej, možno znovuobjaviť, čo je pre nás podstatné a zvolil si život, ktorý nám vyhovuje.

autor: Monika Martišková

Umenie a politika

Máme za sebou veľmi emočnú politickú kampaň pred voľbami do NR SR. Kampaň veľmi agresívnu, plnú urážok, politickej nekultúry, no aj kampaň plnú známych tvárí.

Počas Nežnej revolúcie od mnohých slovenských umelcov zaznelo, že boli politicky zneužívaní. Prešlo 33 rokov a zdá sa, že už to nie je taký problém...

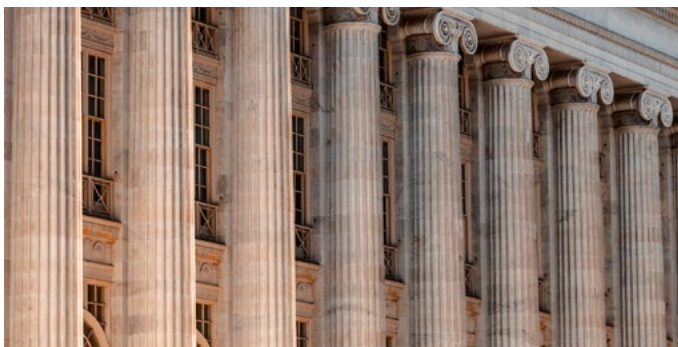
Umenie má reflektovať aktuálne nálady v spoločnosti, má sa ľuďom prihovárať. Umeni sa vždy vyjadrovali svoj politický postoj. No nie tým, že ľuďom prehovárali do duše, koho majú a koho nemajú voliť. Ľuďom sa prihovárali cez verše básní, cez divadelné inscenácie, cez odkazy v piesňach. Ľudia boli schopní toto umenie dešifrovať a zobrať si z neho odkaz, zamyslieť sa nad ním. Dnes však už politika a umenie stratili svoje hranice, zliali sa do jedného a mnohých hercov vidíme viac v politických videách než na divadelných doskách. Nehovoriac o tom, že často pomáhajú spoločnosť deliť, aj keď volajú po jej zjednotení. Je potrebné ľuďom hovoriť o dôležitosti volieb, o význame ich hlasu. Je však dôležité apelovať na to, aby kriticky mysleli. Aby si prešli volebné programy, diskusie s lídrami strán, aby sa aktívne zaujímali o politické a spoločenské dianie (a nielen pred voľbami), aby boli priamou súčasťou demokratického štátu. Nie zneužívať ich častú neznalosť a manipulatívne ich navádzať na to, aby volili tú alebo onú stranu. Vedome ovplyvňovať ich rozhodnutie. Voliči dnes totiž často volia len na základe emócií a na rozhodnutie im stačí len počuť názor obľúbeného influencera alebo umelca.

No títo ľudia sú rovnako občania ako my. Nemajú žiaden mandát na to, aby nám priamo hovorili, koho máme a koho nemáme voliť. Toto rozhodnutie by malo byť len naše. Malo by byť založené nie na preferenciách iných ľudí, ale na našom vlastnom presvedčení, kto je schopný najlepšie reprezentovať našu krajinu a presadzovať záujmy, na ktorých NÁM záleží.

autor: Nikola Kokiová

Pojmy do vrecka študenta práva

Arbitráž – v právnickej oblasti znamená vyrovnanie sporov mimo všeobecné súdy, a to formou dohody oboch strán, ktoré boli ochotné svoj spor riešiť cez rozhodcovské (arbitrážne) súdy, arbitrážne súdy môžu rozhodovať len o stanovených sporoch, do ktorých spadajú obchodné a občiansko-právne spory, naopak z konaní sú vylúčené spory o rozhodovaní o zmene vzniku alebo zániku vlastníckeho práva, rozvoďte, pozbavení spôsobilosti a zverení detí do výchovy. Arbitrážne konania nerozhoduje sudca, ale postačí ak rozhoduje osoba s právnickou praxou či vzdelaním, čo však neplatí pri konaniach ohľadom spotrebiteľských sporov. Výhody arbitrážneho konania spočívajú najmä v jeho rýchlosti, flexibility v rámci miesta konania a taktiež z finančného hľadiska, ktoré je cenovo nenáročnejšie ako to súdne.

Fúzia – pojem prebratý z amerického práva. Fúzia je postup zlúčenia alebo spojenia podnikov alebo spoločností bez likvidácie, fúzie sa vykonávajú najčastejšie z ekonomických dôvodov. Po fúzii (splynutí) prestávajú spoločnosti existovať ako samostatné podnikateľské jednotky. Ich majetok prechádza na novovznikajúcu spoločnosť, a tá sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Novovzniknutá spoločnosť môže po fúzii podnikáť pod novým obchodným menom. Fúzia vo forme zlúčenia znamená, že jedna spoločnosť pohltí druhú spoločnosť, ktorá zanikne. Zároveň sa nezaničujúca spoločnosť stáva právnym nástupcom tej zaniknutej. Táto forma je preferovaná, ak sú na jednu z 2 spoločností vydané verejnoprávne licencie, ktoré treba zachovať. Pri splynutí totiž automaticky neprechádzajú na nový subjekt.

Kadučné konanie - je postup, ktorý je nutné dodržať, pokiaľ má byť spoločník vylúčený zo spoločnosti v dôsledku nesplnenia povinnosti splatenia svojho vkladu v danej spoločnosti. Kadučné konanie sa delí na dve fázy. V jednej je vopred potrebné vyzvať spoločníka na splnenie svojej vkladovej povinnosti. Ak spoločník nesplní v stanovenej lehote svoju povinnosť, bude valným zhromaždením zo spoločnosti vylúčený, a to väčšinou hlasov prítomných spoločníkov. Spoločník, o ktorého vylúčení sa rozhoduje nemá možnosť ovplyvniť rozhodnutie valného zhromaždenia, nakoľko nemôže vykonávať svoje hlasovacie právo. Účelom kadučného konania je reparácia stavu nesplatenia základného imania (t. j. nedostatku vstupného kapitálu spoločnosti).

Zádržné právo – pojem, ktorý označuje núdzový zabezpečovací inštitút, na ktorom sa zmluvné strany vopred v zmluve nedohodli. Je to prostriedok zabezpečenia záväzku, ak je osoba niečo povinná vydať, má právo vec zadržať v rámci

zabezpečenia svojej pohľadávky, dokým nebude daná pohľadávka uspokojená. Zádržné právo je možné použiť, len ak sú splnené podmienky existencie pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi, ktorému je veriteľ povinný vydať vec, splatná peňažná pohľadávka je predmetom pohľadávky a veriteľ má vec, ktorá ma hnutelnú povahu vo svojej oprávnenej držbe.

Anatocizmus – požadovanie úrokov z omeškania z riadnych úrokov z dôvodu, že riadne úroky sú podľa Občianskeho zákonníka príslušenstvom pohľadávky. Občiansky zákonník priznáva nárok na úroky z omeškania iba z plnenia z hlavného peňažného záväzku. Ak by sa veriteľovi priznala možnosť poberať úroky aj zo splatných úrokov, znamenalo by to, že aj príslušenstvo pohľadávky by malo svoje vlastné príslušenstvo. Zo samotnej povahy veci vyplýva, že požadovať príslušenstvo z príslušenstva nemožno a úročenie úrokov je teda neprípustné. Požadovať od dlžníka príslušenstvo z príslušenstva je neprípustné nielen pri dohodnutých úrokoch, ale aj pri úrokoch z omeškania. Tým, že dlžník včas nesplatí úroky z istiny, dostáva sa do omeškania s plnením príslušenstva, ale nie do omeškania s plnením vlastného dlhu. Ak sa dlžník dostane do omeškania s platením dohodnutých úrokov, nemožno od neho požadovať úroky z omeškania z dohodnutých úrokov

Úžera – nekalé praktiky, pri ktorých jedna strana zneužíva nevýhodnú pozíciu druhej strany s cieľom dosiahnuť pre seba neprimerane výhodné podmienky alebo zisk. Úžera je v rozpore s princípom spravodlivosti. Úžera nastáva v situácii, keď jedna strana pri uzavretí alebo plnení zmluvy zneužíva nevýhodnú situáciu druhej strany, napríklad v dôsledku jej duševnej závislosti, slabého postavenia, neznalosti, núdze alebo bezbrannosti, a tým dosiahne alebo si sľubuje neprimerane výhodné podmienky alebo zisk. Ak sú splnené podmienky úžery, potom takáto zmluva alebo jej podmienky nemajú právne účinky. To znamená, že postihnutá strana nemusí plniť svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy, a to aj napriek tomu, že sa k nej zaviazala. Okrem toho má postihnutá strana právo na náhradu škody spôsobenej neprimeranými podmienkami. Úžera je právny koncept, ktorý chráni slabšiu stranu v obchodných a občianskych vzťahoch pred využívaním nekalých praktík zo strany silnejšej strany.

Sudcovská koncentrácia – právny poriadok popri zákonnej koncentracii konania definuje aj tzv. sudcovskú koncentráciu konania. Sudcovská koncentrácia konania predstavuje nástroj v rukách sudcu, ktorý vďaka nej môže zabrániť šikanóznemu výkonu procesných práv jednej zo sporových strán v sporovom konaní. Sudcovská koncentrácia konania môže smerovať do budúcnosti, ale nie je vylúčená ani do minulosti, avšak iba v konaniach začatých po účinnosti Civilného sporového poriadku. Sudcovská koncentrácia konania je prostriedok procesnej zodpovednosti, ktorý má nútiť sporovú stranu, aby prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany uplatňovala včas, čím prispieva k zrýchleniu konania. Sudcovská koncentrácia konania má diskrečný charakter, avšak len v závislosti od toho, či ju v danom prípade súd uplatní alebo nie. Pokiaľ už raz bola v konaní uplatnená, súd je týmto procesným postupom viazaný.

Rozhovor s environmentálnym vyšetrovateľom

Ing. Roman Bjelak je popredný a vážny vyšetrovateľ v odbore odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality. Svoju kariéru začal ako vyšetrovateľ policajného zboru, no po rokoch praxe a mnohých vyriešených prípadoch bol v roku 2018 preložený. Venuje sa trestnej činnosti v oblasti životného prostredia, ktorého ochranu sa snaží Slovenská republika rok čo rok posilniť.

Aký druh trestných činov vyšetrovatelia v odbore odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality vyšetrojú?

Trestné činy v oblasti životného prostredia môžu mať rôzne formy, ako napríklad neoprávnené vykládanie odpadov, nezákonná ťažba nerastných surovín, nedovolené skladovanie a manipulácia s nebezpečnými chemickými látkami, znečisťovanie vody a ovzdušia, nelegálny odlov ohrozených druhov rastlín a zvierat. Environmentálna kriminalita je závažným problémom, pretože poškodzuje životné prostredie a ohrozuje zdravie ľudí a zvierat. Štáty a organizácie bojujú proti tejto kriminalite prostredníctvom prísnych zákonov a regulácií, ktoré upravujú nakladanie s nebezpečnými látkami a odpadmi, ochranu prírody. Tí, ktorí sa dopúšťajú environmentálnej kriminality, sú stíhaní a potrestaní v súlade s platnými zákonmi.

Aké trestné činy v oblasti environmentálnej kriminality sú najčastejšie oznamované ?

V environmentálnom práve sú upravené iba prečiny a zločiny. Obzvlášť závažný zločin sa tam nenachádza, to znamená, že trest odňatia slobody pri environmentálnych trestných činoch neprevyšuje hranicu trestnej sadzby desať rokov.

Najčastejšie sú prípady neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len Trestný zákon), týranie zvierat podľa § 305

Trestného zákona, pytlíctvo podľa § 310 Trestného zákona a krádež podľa § 212 (len vo vzťahu k drevu podľa ods.1 písm. e) Trestného zákona. Samozrejme riešia sa aj prípady definované v § 298 až § 310 Trestného zákona.

Páchanie environmentálnej kriminality je často v súbehu aj s inou trestnou činnosťou. Napríklad legalizácia príjmu z trestnej činnosti, všeobecné ohrozenie alebo jej páchanie súvisí s ďalšou trestnou činnosťou napríklad korupciou, zneužívaním právomoci verejného činiteľa a pod.

Ako prebiehal vznik Národnej centrály odbor odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality ?

V apríli 2018 som bol presunutý na krajské oddelenie Žilina. V rámci celého Slovenska sme boli určení traja vyšetrovatelia na každý kraj. V tom období to bolo organizačne tak urobené, že všetko menej dôležité sa robilo na okresoch. Skrátené vyšetrovanie mali na starosti obvodné oddelenia. Tie majú svojich poverených príslušníkov, ktorí vyšetrovali trestné činy do 3 rokov. Ak už bola trestná sadzba nad 3 roky, tak to riešil poverený okresný vyšetrovateľ. Až v prípade, keď bol skutok v rozsahu zločinu, nám prípad postupovali do krajskej príslušnosti. Ako vyšetrovatelia na kraji sme okrem iného robili samozrejme aj normálne bežné veci, ktoré spadali pod okres. Takto to fungovalo 3 roky, no 01.02.2022 organizačne vznikla Národná centrála osobitných druhov kriminality odbor odhaľovanie nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality.

Kedy to lepšie fungovalo? Zlepšila sa organizácia a štruktúra centrály?

My sme špecializovaný odbor ktorý sa orientuje výlučne na trestné činy environmentálneho charakteru plus nebezpečné materiály. Myslím, že až po mojom odchode do civilu dôjde k rozsiahlej reforme a reštrukturalizácii. Teraz je hlavne problém v tom, že riešime všetko a je nás málo, celkovo trinásť vyšetrovateľov umiestnených v meste Žilina. Títo vyšetrovatelia

pôsobia v Liptovskom Mikuláši, Považskej Bystrici, Martine, Turci, na celej Orave, teda v rámci celého Žilinského kraja. Teraz si zoberte, že mám službu a zavolá mi operačný z Bratislavy, že je oznámený výrub stromov na Liptove. Mojou povinnosťou je vycestovať zo Žiliny na Liptov s tým, že musím zabezpečiť na každý takýto výjazd príslušné a odborne spôsobilé osoby, ktoré mi pomôžu zdokumentovať miesto činu.

Spolupracujete aj s inými zložkami výkonnej moci, alebo s inými útvarmi ?

Odhaľovanie environmentálnych trestných činov je založené na zapojení rôznych vnútroštátnych orgánov a zabezpečení účinnej koordinácie ich úsilia. Spolupracujeme najčastejšie so Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky, Slovenským poľovníckym zväzom, Slovenským rybárskym zväzom, ktorí zabezpečujú potrebné informácie k prípadu priamo na mieste. Vyžaduje sa vysoká úroveň právnych a technických znalostí zo strany všetkých príslušných orgánov, ktoré sú zapojené do boja proti tejto forme trestnej činnosti.

Okresný úrad odbor odpadového hospodárstva, prípady s odpadmi preveruje, zisťuje a spravuje informácie o množstve a umiestnení odpadu. Ďalej na akej parcele nelegálna skládka vznikla a aký stupeň ochrany sa na ňu vzťahuje. Prítomnosť znalcov je potrebná takmer v každom vyšetrovacom procese, keďže každý prokurátor by chcel spis perfektný so znaleckým posudkom a vyčíslením škody. Znalcov je však málo, čo je častý problém, ktorému ako vyšetrovatelia čelíme. Úrad Inšpekcie životného prostredia často ich funkciu nahrádza a potrebné informácie v prípade potreby získavame od nich.

Aký je postup vyšetrovateľa pri vyšetrovaní environmentálnych trestných činov?

Záleží od konkrétneho prípadu, pretože postup vyšetrovateľa sa vždy líši. Najkomplikovanejšie sú prípady ohľadom znečistenia vôd. Akonáhle nám príde takéto oznámenie, musíme jednať rýchlo. To znamená, že v prípade úhynu rýb, je potrebné privolať veterinára, ktorý má svoje služby mimo poli-

cajný zbor. Ďalej musím privolať úrad Inšpekcie životného prostredia, pretože oni majú na starosti rozbor vody. Často na takéto rýchly zásah nemajú kapacity, potrebné technické vybavenie, autá alebo personál. V prípade úhynu rýb, kde je dôležitý čas, je potrebné ihneď zabezpečiť odber vody kvôli toku rieky. Jedná sa tu o porušovanie ochrany vôd a ovzdušia podľa § 303 a § 304 Trestného zákona. Na mieste činu je samozrejme nejaká miestna organizácia slovenského rybárskeho zväzu, ktorá je so mnou súčinná. Starosta obce ma uvedie do problematiky, pretože ja miestnu znalosť neovládam. Mám svojho operatívca, ktorý mi je po ruke a lieta, rieši, zisťuje potrebné informácie k prípadu. Potrebujem všetky tieto osoby, pretože musím vedieť ihneď posúdiť čo bolo príčinou úhynu rýb. Ak tieto informácie nezistím čo najskôr, tak to rieka splaví a nezistím de facto nič.

V roku 2022 polícia zaznamenala 122 prípadov týrania zvierat, čo je o 16 viac ako v predchádzajúcom roku. Je veľký počet prípadov týrania zvierat aj v Žilinskom kraji?

Pri týraní zvierat je problém v tom, že ľudia (hlavne na dedinách) si ešte tak celkom dobre neuvedomujú, že existuje nejaký zákon o veterinárnej starostlivosti. V zákone je jednoducho a presne definované akým spôsobom, kto, za akých podmienok a okolností môže zviera usmrtiť. Rozlišujú sa napríklad zvieratá hospodárske a spoločenské. Nemôžeme porovnávať usmrtenie kravy alebo prasaťa, ktoré sú chované na hospodársky účel, s utratením psa alebo mačky. Spoločenské zvieratá môžu byť utratené iba v súlade so zákonom, výhradne len veterinárom. To znamená, že ľudia sa môžu rozhodnúť zviera utraťiť, no musia požiadať veterinára o to, aby to vykonal legálnym spôsobom. Miera odhaľovania environmentálnej trestnej činnosti je pomerne nízka a v niektorých prípadoch je trestné stíhanie takýchto trestných činov štatisticky bezvýznamné. V spoločnosti tak môže vzniknúť dojem, že takéto trestná činnosť neexistuje. Prezídium policajného zboru Slovenskej republiky táto mylná domnienka bráni v posilňovaní systémov monitorovania a presadzovania s cieľom efektívne bojovať proti týmto formám trestnej činnosti.

autor: Barbora Bjeľáková

The best protective form to travel as a consumer is to book with an agent or tour operator a Package Travel

Introduction

Booking the holidays with travel agencies was, and still is, throughout the years very popular. The travel agency and travel agents provide their customers with many services, which also include travel packages. It is one of a few services, which offers travellers rich protection of their rights and their money. Therefore, the EU Directive but also other national laws, provide regulations, recommendations, or acts to ensure that the rights of travellers are respected and not violated.

What is a Travel package?

‘travel service’

Act number 170 /2018 from Collections of Laws of the Slovak Republic describes travel service in Article 1, paragraph 2, in point a) as:

Transport,

Accommodation, which is not a natural component of transport, and which is not supposed to be a long-term accommodation,

rental of motor vehicles, to ride which is required to have a driver’s licence group A, or

other tourism services, which are not naturally included in points a), b) or c)

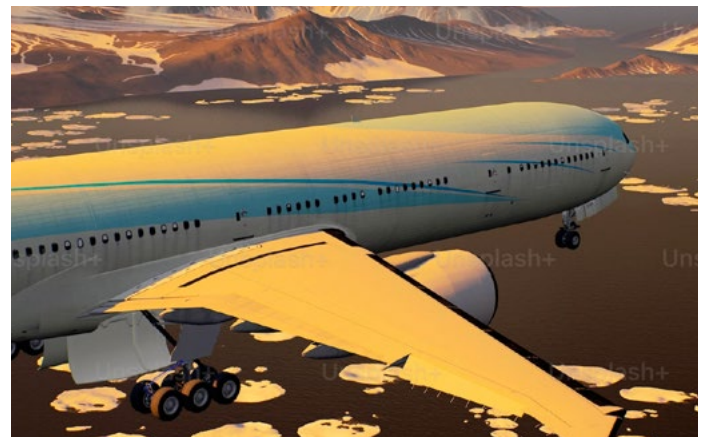
‘travel package’

In paragraph 3 it is defined that the Travel package is: ‘combination of at least two different travel services according to §2 letter a) bought for the purpose of the same trip. The Travel package, as a combination of travel services, is whether chosen by the customer before closing the contract or it could be offered by the travel agency. It may be provided from the same travel agency or another travel service company. For example, we could purchase the travel services from different companies through linked online reservation systems, where the provider, with whom we firstly signed the contract, sends our name and surname, payment details and electronic address to the next provider or providers, and if a contract is concluded with them no later than 24 hours after confirming the reservation with first provider, it still would be a travel package. To call the combination of travel services the travel package, except of the ones mentioned earlier, it is necessary that the services are proportional. The significant proportion is said to be 25% of the whole amount of price.

The reason, why travellers usually choose to buy a travel package is to care and stress less about their trip and moreover, it is very usual that if we purchase the travel package, we are offered a better price. Travellers, especially when it is a family, expect some comfort and no complications while travelling because it is also what they have paid for and why they have chosen the travel agent or travel agency instead of independent travelling. They choose these services because

they can have the information easily reachable and all together, so there is no need to spend hours, sitting behind the desk searching for everything. It is clear, when we travel, especially for vacation, we do not want just to spend all the time in the resort and being provided of same services all over again and then it is very usual that we want to try other activities outside our place of stay. That is why people think in advance and book a combination of travel services before the trip. It is practically an ‘all-inclusive service’ as everything is planned and organized. Additionally, it is what families, couples, and pensioners are looking for while planning their vacation.

However, independent travelling is usually cheaper, and you

get a choice to book the activities or transport, etc. not just from the providers, which were chosen by your travel agent or agency. Both, independent travelling, and travel packages, got their pluses and minuses but there is a huge difference when something goes wrong.

Why is it the best form to protect the customer?

From my point of view, a travel package gives the biggest protection for the traveller. In the following lines, I will try to show, how the package travel gives an assurance to the traveller and that is also why it is attractive to the clients.

The travel agency has the responsibility to provide the travellers with all the essential information and the travel agency is responsible for the proper provision of all tourism services, which are included in the contract. That also means that the travel agency must be aware of the situation, which is in the country of destination. If it is safe to travel there, if there is a possibility of armed conflict or if there is a natural disaster coming. One would say that everyone watches the news and usually before we travel, we google about the destination, nevertheless, in some countries, there is still censorship and there could be fake information on the internet. Travel agencies are required to work with the people, who are verified, and they are committed to protecting us, so we could rely on the fact, that if there were some possible danger in our chosen destination, we would be provided with a replacement trip. What is more, the customer is entitled to resign

from the contract before the start of the tour without any severance payment, if there are any events at the destination that could significantly affect the provision of the tour or the transportation of passengers to the destination. This probably would not be possible, while travelling alone, as there are many companies, which require pre-payments without any possibility of returning the amount. Before concluding the travel package contract, the travel agency is obligated to provide the customer with information on the travel destination, the list of services, the total price, and information on the passport and visa.

Additionally, there are many situations, which we cannot affect or predict, as for example, when the weather conditions are too bad and it is not possible to fly back home from our

vacation and it is necessary to stay a few days longer there, but we do not have accommodation booked and the prices could be very high, as it is last minute change. While travelling independently, that could be a very complicated moment but on the other hand with a travel agency, this case would be easier. It is because the Travel agency is obliged, to ‘cover the costs of necessary accommodation, if possible, of the same category and class, for a maximum of three nights per passenger. ‘ That gives us an assurance that if we would end up in an unexpected situation like this, we would be taken care of.

In addition, one of the most important advantages of Package travel is stated in Article 13. This article binds the company to ‘remedy the lack of conformity’ if the service, provided to the customer, is not in accordance with what was agreed in the contract. That gives us the right to request the company, either to reduce the price for us or the company will fix the situation by offering us an alternative arrangement but already in line with the contract. That means, that if we travel to the destination and we are given, for instance, a room which has a lower standard, as it was stated in the contract, we are given a right to ask the company to change it for us without paying any extra fee .

Disadvantages

On the other side, we could possibly get into trouble also with travel companies and travel packages. There are many cases, mainly during the crisis of COVID-19, where a lot of travel agencies went bankrupt. It was unpredictable for both sites, customers, and travel agencies.

However, luckily most of the governments managed to solve the situation and accomplish the legislation in a short time, so the customer would be protected. And furthermore, the European Commission released its own recommendation,

according to which most of the countries established their legislation. This recommendation number 648/2018 stated that ‘if a package trip is cancelled due to ‘unavoidable and extraordinary circumstances’, travellers have the right to get a full refund of any payments made for the package, without undue delay and in any event within 14 days after the termination of the contract. In this context, the organizer may offer the traveller reimbursement in the form of a voucher. However, this possibility does not deprive the travellers of their right to reimbursement in money. ‘

A lot of companies, as they did not have any income, and every customer wanted their money back, firstly offered the customer to choose between returning the money and receiving a voucher. It was a very attractive option and quite widely used by travellers, who maybe did not worry that much about money. What is more, according to point 5 of the recommendation, the company has to reimburse the amount of the voucher within 14 days, if the voucher was not used and it expired. That is why, it was a good option. The customers got basically nothing to lose, as either they used the voucher for another destination, or they received their money back.

Insolvency fund

But what if the company really becomes insolvent? The EU Directive and the Recommendation of the European Commission from the year 2020 encouraged the Member states and gave them the space to establish their own law, which would protect the customers before they lose their money when the company becomes insolvent. Malta introduced their legislation to satisfy this request by releasing the Legal Notice 315 of the year 2016 known as Package Travel Insolvency Fund Regulations.

The purpose of this Regulation is to provide the customers with the certainty that their money will be refunded, if the organizer did not provide them with contracted services, as a consequence of the insolvency. The fund is managed and administered by the Managing Board. The Board contains 2 persons, who are nominated by the Authority, 2 persons nominated by the FTTA, and one person nominated by the minister. The minimum threshold of the Fund is 500 000€.

The organizer, who is also a contributor, is obligated to provide customers with a certificate. This document should contain the information as all prepaid amounts made by the customer to the organizer, dates of travel, and any relevant information in accordance with the package order. The certificate is issued to be used to make any claims under the Fund if the contributor becomes insolvent. If the customer does not provide the Board with this certificate, it does not have a duty to provide the customer with a refund.

Sanctions

If the company’s actions and procedures in Slovakia are not in accordance with the EU Directive or with Act no.170/2018, it is considered an offense. The task of examining the procedures of travel agencies is given to the Slovak Trade Inspection, which is held to be responsible for control if the travel agencies and travel service providers are not fulfilling their duties. If the Inspection has a reasonable doubt, that the provider is not acting in compliance with the legislation mentioned earlier or that the company does not have proper

protection before the insolvency, it possesses a duty to perform the control in the company. In this case, if the company will not prove the protection or if it is provable that the company has breached the law, the Slovak Trade Inspection will forbid the company from selling tours or providing any travel services. Nonetheless, Act no.170/2018 in Paragraph 31 provides us with a number of paragraphs, the violation of which is considered a substantive delict. However, in some cases, the breach of the duties of the company could result only in imposing a fine. Yet, it is still required from the company to remedy its violations and to refrain from further illegal activity.

The Consumer Claims Tribunal in Malta

In the cases, where the disputes between the trader and the

customer would not be solved and would still remain, there is a possibility to use mediation, provided by the country. If this still would not be successful there is an option to bring your case before the Consumer Claim Tribunal. However, this institution hears only the claims, which compensation does not exceed the sum of five thousand euros. If the decision of the Tribunal would not be respected, the aggrieved person should consider using the civil remedies, in the case of refusal to comply with the decision.

Case law

A very recent case from the year 2022, shows the lack of the duty of reasonable skill and care. Mr. Heeney and his family, including their almost 3-year-old son, booked the package holiday in Tenerife, Spain in the summer of 2015 with the Sunway Travel Limited T/A Sunway Holidays. The travel agency has been ordered by the Irish High Court to pay 8 500€, as compensation to Mr. Heeney's son, Mason, for his injury and furthermore, 3596€, which was the sum of a package holiday, to Mr. Heeney, as because of this incident, their holiday was ruined.

After the arrival of the family to the destination, Mr. Heeney has complained 3 times about the danger, caused by the low level of the ceiling fan. He was the first one, who bumped his head into the fan while changing his shirt. The receptionist claimed, after his complaints, that they could not provide the family with a room without a ceiling fan. Furthermore, during their holidays, Mr. Heeney wanted to comfort his son, but he did not realize that he was under the fan, picked him up and one of the blades of the fan hit Mason's head.

This resulted in 3 stitches in the area behind his ear and the presence of a small scar there which remains permanently. After this, the family was immediately given a different room without the fan.

The Court decided that the accident was foreseeable and that the defendant did not fulfill his duty of proper performance, as Mr. Heeney warned of the danger of the ceiling fan, asked for a change of the room and the defendant took these complaints easily. Furthermore, the Court claimed, that the act of a father lifting the child is a completely normal thing and that also the hotel should predict this.

The Court decided that there was a breach of the defendant's responsibility, according to section 20 (1) and (2) of the Package Holidays Trade and Travel Act, 1995 ("the 1995 Act"), which says:

20.—(1) The organiser shall be liable to the consumer for the proper performance of the obligations under the contract, irrespective of whether such obligations are to be performed by the organiser, the retailer, or other suppliers of services but this shall not affect any remedy or right of action which the organiser may have against the retailer or those other suppliers of services.

(2) The organiser shall be liable to the consumer for any damage caused by the failure to perform the contract or the improper performance of the contract unless the failure or the improper performance is due neither to any fault of the organiser or the retailer nor another supplier of services.

Conclusion

Travelling brings different experiences and situations but that is also one of the reasons, why we travel. However, from the huge number of services, which are offered to us, travel packages seem like the most certain way. As travellers, we should be aware of the law and the travel agency or travel agent has to know about the risks, responsibilities, and necessities, while providing the package holiday trips, if they do not want to lose their business, reputation, or receive fines.

Author: Mária Čechotová

Argumentárium

Formálne systematický výklad

Patrí medzi argumenty objektívne recentného výkladového cieľa, v rámci ktorého zisťujeme, aký je hic et nunc objektívny význam interpretovaného textu a ako mu môže rozumieť adresát poznajúci právny poriadok a spoločenské prostredie. V rámci formálne systematického výkladu sa uplatňujú argumenty vyplývajúce zo systému zákonodarstva. Základná otázka znie: aký význam možno objektívne pripisovať jazykovo nejasnému pojmu či ustanoveniu právneho predpisu na základe systematiky daného právneho predpisu a právnych predpisov vôbec? Legitimačným dôvodom je všeobecná skúsenosť s koncipovaním textov, príp. konkrétna skúsenosť s praxou a s tým súvisiaci princíp právnej istoty. Je potrebné poznamenať, že štruktúra právnych predpisov nie je náhodná, zákonodarca ju vždy využíval k zdôrazneniu obsahu, je možné preto na tento obsah poukazovať.

Pre systematiku zákonodarstva sú v súčasnej dobe dôležité legislatívne pravidlá vlády, ktoré určujú, ako má byť právny

predpis členený. Môžeme predpokladať, že sa nimi vláda ako najvýznamnejší zákonodarný orgán skutočne riadi.

Spojenie všeobecného pravidla s demonštratívnym výpočtom - ide o legislatívne prepojenie, pomocou ktorého zákonodarca uľahčuje adresátom právnej úpravy prekonanie neurčitého pravidla tým, že príkladno stanoví situácie, v ktorých je všeobecné pravidlo naplnené. Obzvlášť praktické je tak spojenie demonštratívneho výpočtu s pravidlom obsahujúcim neurčitý právny pojem, najčastejšie generálnu klauzulu. Spojením takéhoto pravidla s demonštratívnym výpočtom dáva zákonodarca najavo, akým smerom sa má interpretácia uberať.

Literatúra: MELZER, F.: Metodologie nalézání práva. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2011, s. 126, 130 a nasl., 141 a nasl.

Spracovala: Monika Martišková

...

Aký bol akademický rok 2022/2023 v ELSA Trnava?

ELSA Trnava aj v priebehu tohto akademického roka pripravila pre študentov viacero aktivít. Na začiatku akademického roka sa v priestoroch fakulty konala Burza kníh, vďaka ktorej si študenti mohli odniesť či zaujímavé a potrebné materiály alebo oddychovú beletriu. Neskôr študentov čakalo neformálne posedenie s odborníkom na medicínske právo JUDr. Štukovským, Kávový workshop s baristom, na ktorom študenti v praxi videli ako si pripraviť kvalitnú výberovú kávu za lacno aj na internáte a rovnako mali možnosť ochutnať alebo pripraviť kávu na rôznych spôsoboch. Vo fakultnej knižnici bol spoločne s OZ DEMDIS organizovaný workshop, ktorý sa hlbšie venoval rodovým stereotypom v našej spoločnosti.

Už tradičným podujatím ELSA Trnava je aj Vianočný punč, ktorý sa konal v decembri 2022. Študenti mali na výber zo širokej ponuky slaného aj sladkého občerstvenia, punču, mäsitej aj vegetariánskej kapustnice. Počas celého večera panovala skvelá atmosféra, ktorej vyvrcholením bolo aj Vianočné karaoke s našou pani dekanou Andreou Olšovskou.

Koncom marca bola ELSA Trnava v spolupráci s ELSA Slovak Republic a Katedrou rímskeho a cirkevného práva PF Truni organizátorom celoslovenského kola Československého rímskoprávneho mootcourtu, ktorý sa konal dňa 31.3.2023. Celkovo 10 súťažných tímov z 3 právnických fakúlt na Slovensku sa muselo vysporiadať so zložitým prípadom z oblasti

Rímskeho práva. Víťazný tím, v zložení Denisa Oravcová, Adam Konušik, Juraj Letovanec, nielenže získal vecné ceny, ale poputoval aj na Medzinárodné kolo v Prahe, kde študenti našej fakulty obsadili druhé miesto.

Posledným podujatím, ktoré ELSA Trnava v akademickom roku 2022/2023 zorganizovala bol Workshop o budúcnosti Európskej únie s Marcom Némethom, laureátom ceny Európskeho občana 2022 a autorom knihy Európa v Kocke. Celý workshop bol vedený interaktívnou formou, kde študenti mohli vyjadriť vlastný názor na to, akým smerom by sa Európska Únia mala v nasledujúcich rokoch vydať.

Členovia Výkonnej rady ELSA Trnava tento akademický rok organizovali nielen podujatia, ale mali možnosť aj cestovať a zúčastniť sa zasadnutí Medzinárodného Valného zhromaždenia ELSA (ďalej len "ICM") v Dubrovníku a na Malte.

Naši delegáti sa zúčastnili aj plenárnych schôdzí, kde mali možnosť hlasovať o záležitostiach týkajúcich sa celej ELSA. Mali na výber aj z viacerých workshopov zaoberajúcimi sa sekciami ELSA, v ktorých pôsobia. Naša delegátka Enara Könözsyová sa konkrétne zúčastnila BEE workshopu, ktorý sa zaoberal board managementom, strategickým plánovaním, externými a internými vzťahmi. Roman Debnár sa zúčastnil Marketingového workshopu, kde mal možnosť nadobudnúť nové vedomosti o propagácii ELSA podujatí, či tvorbe digitálneho obsahu. Tamara Dávidová a Martin Pogádl si vybrali IM workshop, na ktorom sa vzdelávali v oblasti interného managementu a ľudských zdrojov.

No ICM nie je iba o práci! Naši delegáti mali možnosť spoznať krásy hlavného mesta Valletta a historického mesta Dubrovnik (inak známeho aj ako King's Landing z Game of Thrones). Okrem toho spoznali rovnako zanietených študentov práva z celej Európy, s ktorými si obe ICM veľmi užili a naučili sa niečo nové o kultúre v ich krajinách.

Členovia ELSA Trnava sa začiatkom akademického roka mali možnosť zúčastniť aj zasadnutia Národného Valného Zhromaždenia ELSA Slovensko v Holiday Village Tatralandia. Zúčastnili sa plenárnych schôdzí, workshopov ale i programu, ktorý si pre nich organizátori pripravili.

Novou tradíciou sa tento rok stal ELSA MEET v klubovni ELSA Trnava, na ktorom sa každý štvrtok na obed stretávajú jej členovia. Tu majú možnosť oddýchnuť si, porozprávať sa, požiadať o radu staršieho člena alebo zahrať si spoločenské hry, ktoré v klubovni máme.

Všetci, aj nečlenovia, majú možnosť vidieť ako ELSA Trnava funguje. Prostredníctvom ELSA MEET sa vedľa zoznámiť so súčasnými Elsákmi a na chvíľu si vyskúšať aké je to byť členom ELSA Trnava.

Aktivity platformy Naša Právnická

Študentská platforma NAŠA PRÁVNICKÁ má za sebou prvý akademický rok fungovania. Počas neho sa okolo združenia (pozn. oficiálne funguje pod občianskym združením “CLARA PACTA BONI AMICI, o.z.”) nazbierala komunita 30 zapálených študentov práva, ktorým záleží na kvalite študentského života u nás na fakulte.

Združenie od svojho vzniku v auguste minulého roka prinášalo užitočný obsah na sociálne siete, ktorý mal za úlohu priniesť študentom jednoduchý prehľad o možnostiach na fakulte. Práve vďaka nemu vedeli, ktoré knihy a učebnice môžu byť pre ich štúdium kľúčové, ako získavať štipendiá, ale i praktické témy ako prihlasovanie na obedy v univerzitnej jedálni či zápis predmetov do MAIS-u. Niekedy vystriedal tento obsah i interaktívny kvíz či ponúkanie pracovných príležitostí či dodatočného vzdelávania pre študentov.

Okrem toho sa v rámci vzdelávania NAŠA PRÁVNICKÁ spolupodieľala na organizácii Mootcourt Day, ktorého úlohou bolo počas celého dňa priblížiť kliniku simulovaných súdnych sporov a s ňou súvisiacu dôležitosť mäkkých zručností v právnických povolaniach. Práve ich rozvoj si združenie kladie za prioritu v ďalšom akademickom roku.

Prvé podujatie, ktorým sa odštartovala činnosť platformy, bolo meet&greet prvácke pivo, na ktorom sa stretli prváci v hojnom počte viac než 60 ľudí a mohli “prelomiť ľady”. Na toto podujatie nadviazala séria právnických kvízov naprieč celým akademickým rokom, a tieto kvíz&greet večery sa tešili veľkej obľube. Dokopy sa na 3 kvízových večeroch zúčastnilo približne 180 študentov a ohlasy boli výborné. Touto cestou chceme poďakovať podniku “u Právniká” za bezproblémovú spoluprácu. V rámci študentského života sa podarilo zorganizovať i dve študentské Open Semester Party, v zimnom i letnom semestri. Na prvej, v spolupráci so Študentskou radou Trnavskej univerzity, sa zúčastnilo viac než 500 študentov, na druhej, čisto právnickej, sa stretlo okolo 200 študentov práva v komornejšej atmosfére.

K tomuto veľmi úspešnému akademickému roku treba zaradiť i úzku spoluprácu s fakultou a Študentskou radou Trnavskej univerzity pri realizácii projektov, ktorými sme sa pokúsili skvalitniť život na fakulte. Čo nás čaká ďalej? To, čo fungovalo, zostane - meet&greet, kvízy, party, ale i podujatia na rozvoj mäkkých zručností. Chceme ale jednoznačne viac času investovať do praktických workshopov pre študentov, ktorými zlepšia svoju pravdepodobnosť úspechu na trhu práce, a pre nových prvákov by sme chceli pripraviť i veľkolepý “seznamovák”, ktorého koncept možno poznať zo zahraničia.

Do skorého videnia, priatelia, a tešíme sa na ďalší spoločný rok! Ste skvelí a ďakujeme za výbornú spätnú väzbu. Je to všetko pre Vás a o Vás. S akýmkoľvek nápadmi či pripomienkami nás vždy neváhajte kontaktovať napríklad na našom instagrame – @nasa_pravnicka.

autor: Patrik Ondrejch

Rada/rád tvoríš nové veci?

Máš rada/rád písanie článkov, či sa vo svojom voľnom čase venuješ fotografovaniu?

...

Ak áno, tak hľadáme práve **TEBA!**

Do nášho tímu fakultného časopisu Corpus Delicti hľadáme nových „spisovateľov“, či nádejných fotografov.

Spoznaj nových ľudí, využij svoj voľný čas užitočne a plnohodnotne a pridaj sa k nám.

Viac informácií Ti radi poskytneme na emailovej adrese:

corpusdelicti.tt@gmail.com

Tešíme sa práve na Teba :)